

1. Smlouva zasilatelská

1.1. Smluvní typy v silniční nákladní přepravě

Silniční nákladní přeprava je stále **nejvyužívanějším způsobem realizované přepravy zboží** u nás i v zahraničí.¹ Mezi základní přednosti tohoto nejprogressivněji se rozvíjejícího dopravního oboru patří rychlost, dostupnost, operativnost, přizpůsobivost změnám poptávky a schopnost bezproblémově realizovat systém přeprav *z domu do domu*.² Tento druh přepravy lze proto charakterizovat jako velmi efektivní a flexibilní (zejména na kratší a střední vzdálenosti),³ finančně i materiálně dostupný, na druhou stranu však vysoce nehodový, energeticky náročný a značně znečišťující životní prostředí (výpary a hlukem). Silniční nákladní přepravu možno rozdělovat dle různých kritérií do mnohých kategorií, z pohledu praxe však nejdůležitější, obchodně-organizační hledisko obvykle dělí přepravu na celovozovou (*Full Truck Load – FTL*), přepravu kusových zásilek (*Less than Truck Load – LTL*), prováděnou dokládkou či příkládkou,⁴ anebo (častěji) sběrnou službou, a dále na speciální přepravu, tj. přepravu nadměrných či nadrozměrných zásilek, živých zvířat, nebezpečných věcí a látek a zboží pod kontrolovanou teplotou.⁵

V oblasti silniční nákladní přepravy je nezbytná rozsáhlá veřejnoprávní regulace vznikajících vztahů,⁶ z pohledu aplikovatelné soukromoprávní úpravy je pak primárně potřeba vymezit v této oblasti se nejčastěji vyskytující smluvní typy, a sice **smlouvu o**

---

¹ Podle oficiálních statistických údajů Ministerstva dopravy ČR bylo v roce 2017 pouze vozidly registrovanými v ČR přepraveno spolu 459 433 tisíc tun zboží, v roce 2018 to bylo už 479 235 tisíc tun (srov. souhrnný přehled o silniční nákladní dopravě vozidly registrovanými v ČR, zveřejněný na stránkách Ministerstva dopravy ČR, dostupný online zde: <https://www.sydos.cz/cs/ctvletpr.htm>). Zveřejněná statistika Eurostatu zase uvádí celkovou silniční nákladní přepravu v roce 2017 v rozsahu 14 535 707 tisíc tun, a to pouze dopravci registrovanými v zemích Evropské unie [srov. přehled o přepravě věcí po silnici (EU + Švýcarsko), zveřejněný na stránkách Ministerstva dopravy ČR, dostupný online zde: <https://www.sydos.cz/cs/ctvletpreurostat.htm>].

² PERNICA, P. a kol.: *Doprava a zasilatelství*. Praha: ASPI Publishing, 2001, 268 s.

³ Srov. BRŮHOVÁ-FOLTÝNOVÁ, H. *Doprava a společnost. Ekonomické aspekty udržitelné dopravy*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2009, 41 – 42 s.

⁴ Též občanským zákoníkem zrušený s. p. ř. rozděloval zásilky (náklady) na vozové, kusové a příkládky (srov. § 39 odst. 1 s. p. ř.).

⁵ NOVÁK, R., ZELENÝ, L., PERNICA, P., KOLÁŘ, P. *Přepavní, zasilatelské a logistické služby*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011, 165 s.

⁶ Nutno zmínit především zákon č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě, zákon č. 12/1997 Sb., o bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích, zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích.

přepравě věci, smlouvu zasílatelskou, smlouvu o provozu dopravního prostředku (srov. § 2582 a násl. OZ) a **smlouvu o nájmu dopravního prostředku** (srov. § 2321 a násl. OZ). Poslední dva jmenované smluvní typy se v praxi silniční nákladní přepravy vyskytují podstatně méně, než smlouva přepravní a zasílatelská, resp. v různých kombinacích s těmito smlouvami,⁷ odrážejí tak nutnost uspokojení nejednou složitých přepravních potřeb subjektů přepravního práva. Podobnost se smlouvou o přepravě věci vykazuje především smlouva o provozu dopravního prostředku,⁸ využívaná hlavně v mezinárodních vztazích, ale i v tuzemsku při provozu lodí a letadel; může být též použita i v oblasti tzv. těžké dopravy (tj. při přepravě turbín, mostních konstrukcí, ukládacích nádrží paliva apod.).⁹ Z hlediska zkoumané problematiky odpovědnosti dopravce v závazkovém vztahu založeném přepravním smlouvou má však nezanedbatelný význam **smlouva zasílatelská**.

1.2. Zasílatelství a zasílatel

1.2.1. Zasílatelství

Tak, jak si dnes moderní obchod nelze představit bez přepravy zboží, nemůže fungovat ani bez různých forem **zajišťování této činnosti** a úkonů s ní neodmyslitelně spojených. Totižto mezi hlavní předpoklady efektivní produkce a následné distribuce zboží na trhu patří optimalizace dopravního procesu, která často přesahuje odborné,

---

⁷ HRÁDEK, J. *Smlouvy o přepravě v občanském zákoníku. Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2017, 207 - 208 s.

⁸ Nejvyšší soud ČR ve svém rozsudku ze dne 22. 06. 2010, sp. zn. 23 Cdo 5279/2009, dovodil, že tyto smluvní typy jsou si v mnohém podobné, což je logickým důsledkem skutečnosti, že podstatou věcného (nepeněžního) plnění je v obou případech přeprava věci (zásilky, nákladu) z místa A do místa B. Zatímco však právní úprava smlouvy o přepravě věci klade těžiště na přepravovanou věc, na zásilku, o níž je dopravce povinen pečovat, takže pro tento smluvní typ je charakteristická vyšší míra odpovědnosti dopravce za předmět přepravy, v případě smlouvy o provozu dopravního prostředku (tzv. „charteru“) je již pojmově položen důraz na poskytnutí provozu dopravního prostředku za účelem vykonání cest, tato smlouva tak v sobě nese určité znaky nájmu, zejména jde-li o tzv. „charter na dobu“ neboli „time charter“, a závazek provozce pečovat o přepravovaný náklad esenciální obsahovou náležitostí tohoto smluvního typu není. Nejvyšší soud dále konstatoval vyšší míru nezávislosti postavení dopravce oproti provozci, když jeho (dopravcovi) povinnosti jsou (kromě povinností vztahujících se k zásilce) vymezeny toliko kýženým výsledkem, tj. provedením přepravy zásilky do místa určení s odbornou péčí o ni ve smluvené lhůtě, jinak bez zbytečného odkladu, a způsob, jakým tohoto výsledku docílí, je ponechán na něm.

⁹ MAREK, K. *Smlouva zasílatelská, smlouva o přepravě věci, smlouva o provozu dopravního prostředku.* Bulletin advokacie, 2014, č. 9, 33 s.

technické, časové, personální či jiné kapacity dopravce a vyžaduje zapojení kvalifikovaného obstaravatele (zasílatele), který v součinnosti s objednatelům přepravy (příkazcem) zvolí příslušnou variantu dopravy, zkoordinuje jednotlivé dopravní obory v případě kombinované přepravy, vybere vhodné dopravce a obstará celou řadu doprovodných úkonů, které vyústí v požadované přemístění zboží do místa určení.¹⁰

Stále více firem proto v současnosti využívá služeb různých zasílatelských a spedičních společností,¹¹ které zabezpečují **celou řadu dílčích činností**, jež jsou nutně spjaty se samotným provedením přepravy zboží do místa určení. Lze hovořit především o nakládce a vykládce zboží, jeho zabalení, uskladnění či pojištění, jakož i o celním či jiném správním odbavení přepravovaného tovaru. Zajišťování těchto činností, včetně esenciální činnosti (provedení přepravy), představuje obsahovou náplň **oboru zasílatelství**, který lze definovat jako (zásadně podnikatelskou) činnost, jejímž základním cílem je úplatné obstarání jiným subjektem požadované přepravy věci (zboží), popřípadě i obstarání anebo provedení úkonů s přepravou této věci souvisejících.

Zasílatelství je ve smyslu ustanovení § 25 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ohlašovací **volnou živností**, tudíž se k jejímu provozování nevyžaduje prokazování odborné nebo jiné způsobilosti a k získání živnostenského oprávnění postačí splnit všeobecné podmínky dle § 6 odst. 1 citovaného zákona.¹² Příloha č. 4 k tomuto zákonu, která jmenuje obory činnosti do ní náležející, stanovuje ve svém bodě 53: *Zasílatelství a zastupování v celním řízení*. Je zajímavé zmínit, že z pohledu živnostenského zákona bylo zasílatelství do 01. 01. 1996 paradoxně rozděleno na zasílatelství mezinárodní, které patřilo mezi živnosti volné, a dále zasílatelství vnitrostátní, jež bylo živností koncesovanou. Od uvedeného data došlo k vyjmutí vnitrostátního zasílatelství z přílohy č. 3 k živnostenskému zákonu (koncesované živnosti), pročez je tedy nyní zasílatelství živností volnou. Nicméně z kruhů odborné veřejnosti i aplikační praxe zaznívají hlasy na změnu tohoto *status quo*, které názory by uvítaly zařazení jak vnitrostátního, tak i mezinárodního zasílatelství

---

¹⁰ KOBLIHA, I. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. Praha: Linde Praha, a.s., 2006, 1360 s.

¹¹ Pouze Svaz spedičů a logistiků ČR eviduje v současné době více než 200 (202) řádných a přidružených členů. Srov. seznam členů (SSL ČR), dostupný online zde: <https://www.sslczech.cz/cz/seznam-clenu/>

¹² Těmito jsou plná svéprávnost, kterou lze nahradit přivolením soudu k souhlasu zákonného zástupce nezletilého k samostatnému provozování podnikatelské činnosti, a dále bezúhonnost.

mezi vázané nebo koncesované živnosti, s nutností prokazování alespoň minimální odborné způsobilosti k jejímu provozování.¹³

S pojmem zasílatelství, jenž lze jistě označit za pojem legální, úzce souvisí v praxi spíše užívaný pojem **spedice**.¹⁴ Možno předeslat, že použijeme-li tyto pojmy jako synonyma, nedopustíme se nijak zvlášť závažného prohřešku vůči jejich přesnému terminologickému významu.¹⁵ Oba možno charakterizovat jako souhrn všech nezbytných či vhodných činností spojených se zajištěním přepravy určité věci z určitého místa do jiného určitého místa. Starší pojem spedice byl používán již v devatenáctém století, přičemž později byl převzat a běžně užíván i v ekonomické a právní praxi ČSR; novější pojem zasílatelství, jehož počátky se datují již k roku 1923, se začal v legislativě Československa používat od roku 1945 a nadobro tak vytlačil termín spedice do hovorového, resp. slangového jazyka.¹⁶ Používání pojmu spedice je proto nutno považovat – vzhledem k jeho „udomácnění“ v prostoru aplikační praxe – za zcela obvyklé.

Zasílatelství je blízká též **logistika**, s níž přímo souvisí termíny jako podniková logistika, distribuce, průmyslová logistika, logistické řízení či řízení zásobování. Všechny tyto pojmy se týkají toku zboží a materiálů z místa vzniku do místa spotřeby, v některých případech dokonce do místa likvidace.¹⁷ *The Council of Logistics Management (CLM)*, obchodní organizace založená ve Spojených státech amerických, definovala v roce 1991 pojem logistické řízení jako proces plánování, implementace a kontroly efektivního toku a skladování zboží, služeb a souvisejících informací z místa

---

¹³ Srov. KROFTA, J. *Přepavní právo v mezinárodní kamionové dopravě*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2015, 48 s.

Lze též uvést článek na internetovém portále www.dnoviny.cz ze dne 19. 10. 2014 s názvem *Zasílatelství jako volná, nebo vázaná živnost?*, jehož autorem je Dr. Petr Rožek, který dovozuje, že *dobrovolnosti se meze nekladou, ale součástí české povahy je odnepaměti jistá anarchie tam, kde neexistuje a není důsledně prosazován (srozumitelný) předpis. Proto se přikláním k podpoře zavedení vázané živnosti v oboru zasílatelství, samozřejmě za předpokladu odborné definice této živnosti a profesních předpokladů k jejímu provozování. Univerzálním lékem tento krok sice nebude, ale měl by přinutit podnikatele v oboru věnovat se více úrovni znalostí svých i svých zaměstnanců.* Celý článek je dostupný online zde: <http://www.dnoviny.cz/spedice-logistika/zasílatelství-jako-volna-nebo-vazana-zivnost>

¹⁴ Německý překlad zasílatelské smlouvy je *Der Speditionsvertrag*, zasílatele zase *Der Spediteur*.

¹⁵ Mezi pojmy spedice a zasílatelství není žádný odborný nebo jiný rozdíl, pojem spedice je pouze o hodně starší, když vychází z právní úpravy této formy podnikání (činnosti) již v Rakousko-Uhersku na základě živnostenského zákona vydaného císařským patentem č. 227/1859, který byl převzat i do zákonné úpravy ČSR v roce 1918. Srov. VOJÍK, V. *Specifika podnikání malých a středních podniků v tuzemsku a zahraničí*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, 179 s.

¹⁶ NOVÁK, R. a kol. *Nákladní doprava a zasílatelství*. Praha: ASPI, 2005, 286 s.

¹⁷ LAMBERT, D., STOCK, J., ELLRAM, L. *Logistika*. Praha: Computer Press, 2000, 3 s.

vzniku do místa spotřeby za účelem uspokojení požadavků zákazníků.¹⁸ Odborná literatura shodně poukazuje na důležitost funkčního a efektivního logistického řetězce (*supply chain*), který je v prostředí vyspělého a globalizovaného trhu s množstvím konkurentů nabízejících výrobky srovnatelné kvality, faktorem rozhodujícím o úspěchu konkrétního výrobku na trhu, častokrát důležitějším než samotná konkurenceschopnost tohoto výrobku.¹⁹

Konečně je záhodno uvést, že z pohledu platné legislativy neexistuje pojem, resp. právní obor **mezinárodní zasílatelství**. Právní úprava tohoto závazku – na rozdíl od právní úpravy smlouvy o přepravě věci (např. Úmluva CMR, COTIF, Varšavská úmluva atd.) – neobsahuje žádnou mezinárodněprávní normu, která by doplňovala (a zásadně byla nadřazena) § 2471 a násl. OZ a závazek jí podléhající řešila rozdílně od těchto zákonných ustanovení, resp. jejich aplikaci přímo vylučovala. Tím se pochopitelně nemyslí kolizní normy, které v zasílatelském vztahu s mezinárodním prvkem řeší zejména tzv. rozhodné právo či pravomoc, popř. příslušnost soudu. V aplikační praxi však bude pojem mezinárodní zasílatelství spíše vykládán jako zasílatelský vztah, jehož předmětem je zajištění mezinárodní přepravy zboží, tzn. přepravy prováděné v rámci alespoň dvou různých států.

1.2.2. Zasílatel

Vycházejí z legální „definice“ zasílatelské smlouvy (srov. § 2471 odst. 1 OZ), lze **zasílatele** označit za smluvní stranu této smlouvy, jejíž povinností je vlastním jménem a na účet druhé smluvní strany (příkazce) obstarat přepravu zásilky z určitého místa do jiného určitého místa, případně též obstarat nebo provést potřebné úkony s přepravou související, a to za sjednanou, resp. obvyklou odměnu.²⁰ Pěknou definici zasílatele skýtal německý obchodní zákoník před reformou dopravního práva v roce 1998 ve svém § 407, v němž vymezoval zasílatele jako osobu, která (profesionálně) přebírá závazek obstarat zaslání zboží prostřednictvím dopravce, resp. lodního dopravce

---

¹⁸ Srov. článek na internetovém portále <https://www.britannica.com/> s názvem *Logistics in business*, jehož autorem je Donald F. Wood, dostupný online zde: <https://www.britannica.com/topic/logistics-business#ref528537>

¹⁹ NOVÁK, R., ZELENÝ, L., PERNICA, P., KOLÁŘ, P. *Přepravní, zasílatelské a logistické služby*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011, 339 - 340 s.

²⁰ Srov. též HENDRYCH, D. a kol. *Právní slovník*. Praha: C. H. Beck, 2009, *zasílatel*.

v případě námořní přepravy, a to na účet jiné osoby (příkazce), avšak vlastním jménem.²¹ Zásilatele lze tedy označit za „dopravního zprostředkovatele“, jehož úkolem je zajistit racionální produkci a distribuci přepravních služeb, zjišťovat (a podněcovat) nové, levnější a kvalitnější přepravní možnosti a svými odbornými a profesními znalostmi²² přinášet úsporu s přepravou spojených nákladů.²³ Zásilatel bude proto zásadně profesionálem, který musí při své činnosti postupovat s odbornou péčí a v souladu s podmínkami obsaženými v zasílatelské smlouvě, zasílatelském příkazu a pokynech příkazce.²⁴

Základní povinností zasílatele je tedy **obstarání přepravy**²⁵ pro svého smluvního partnera (příkazce), a to svým vlastním jménem, avšak na jeho účet. Pojem obstarání přepravy zahrnuje bezpochyby vyhledání vhodného, spolehlivého a ekonomicky rentabilního (levného) způsobu přepravy zásilky. Jednání zasílatele „vlastním jménem“ znamená, že zasílatel sám vstupuje do závazkového vztahu s dopravcem, s nímž uzavírá přepravní smlouvu jako odesílatel, a to se všemi právy a povinnostmi z toho plynoucími. Jedná však na účet příkazce, tedy v jeho prospěch a na jeho náklady. Hospodářské důsledky činnosti dopravce proto jdou v zásadě ve prospěch, anebo k tíži příkazce, protože je zasílatelství stejně jako komise případem nepřímého zastoupení (někdy je zasílatelství označováno též jako dopravní komise či komise v dopravě).²⁶ Pojem obstarání přepravy zastřešuje německý zákonodárce pojmem *organizace přepravy*, jímž současně konkretizuje obstaravatelské povinnosti zasílatele

---

²¹ HEIDEL, T., SCHALL, A. *Handelsgesetzbuch. Handkommentar*. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2011, 2526 s.

²² Čl. 1 písm. b) Etického kodexu Svazu spedice a logistiky ČR stanovuje, že zasílatelé v něm sdružení budou dodržovat jeho ustanovení zejména s cílem posilovat důvěru veřejnosti k profesi zasílatele především tím, že již samotné členství ve Svazu musí být zárukou odborné úrovně, spolehlivosti a vysoké kvality veškerých zasílatelských i doplňkových služeb.

²³ DIEDERICH, H. a kol. *Stellung und Aufgaben der Spedition in der modernen Wirtschaft*. Gutachten der Gruppe A – Verkehrswirtschaft – des Wissenschaftlichen Beirats beim Bundesverkehrsministerium vom 5. Dezember 1970. Hoermann – Verlag. Hof/ Saale, 1970, 7 s.

²⁴ ŠKRINÁR, A., NEVOLNÁ, Z. et al. *Obchodné právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, 258 s.

²⁵ Srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 05. 2000, sp. zn. 33 Cdo 1262/2000, v němž se podává, že *od tohoto smluvního typu (pozn. smlouvy o přepravě věci) se typ obstaravatelské smlouvy odlišuje tím, že obstaravatel se zavazuje toliko obstarat příslušnou záležitost, v našem případě přepravu. Předpokládá se při tom, že obstaravatel uzavře vlastním jménem na účet příkazce smlouvu o přepravě zásilky do dohodnutého místa určení. Obstaravatel tedy obvykle sám přepravu neprovádí, je povinen toliko sjednat způsob a podmínky přepravy s využitím vlastních znalostí a na základě pokynů příkazce. Příkazce je povinen zaplatit za obstarání přepravy úplatu zpravidla poté, co obstaravatel přepravu zajistil uzavřením příslušných smluv s dopravci, ovšem nezávisle na tom, zda již byla přeprava uskutečněna.*

²⁶ ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I., DĚDIČ, J. a kol. *Obchodní právo – podnikatel, podnikání, závazky s účastí podnikatele*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, 549 s.

z uzavřené zasilatelské smlouvy.²⁷ Tyto se doktrinálně vyčleňují do tří fází, a sice koncepční fáze, jež zahrnuje vyhledání a určení odpovídajících dopravních prostředků a cest, dále prováděcí fáze, do které patří zejména výběr vhodného dopravce a uzavření příslušných „prováděcích“ smluv, a konečně závěrečná (post) fáze, do níž náleží zajištění škodových nároků příkazce (srov. § 454 odst. 1 HGB).

Zasílatel by měl disponovat potřebnými informacemi o **dopravních podmínkách**, jako jsou dopravní síť, časové i územní výluky a omezení provozu, vhodnost, úplatnost i bezpečnost dopravních cest a spojení, množství strážných či nestřežených parkovišť a odstavných ploch, požadavky na celní a jiné správní odbavení atd. Rovněž by však měl mít potřebnou znalost **podmínek přepravních**, mezi které lze zařadit především informace o jednotlivých dopravcích, přepravních prostředcích, nutnosti či možnosti zabalení zboží, jeho uskladnění anebo pojištění atd. Uvedené podmínky se budou pochopitelně lišit v závislosti na různých druzích a způsobech přepravy, ale i dopravních podmínkách jednotlivých států či území. Zasílatelé se proto často specializují právě na konkrétní druhy přepravy (silniční, železniční, letecká, námořní, říční), na přepravy konkrétního zboží, anebo na přepravy do určitých krajín (např. EU, Ruská federace atd.).²⁸

Zasílatel bude zásadně **podnikatelem** (srov. § 420 odst. 1 OZ), jehož profesionálním oborem je přeprava, resp. doprava a zřejmou konkurenční výhodou právě znalost výše uvedených podmínek dopravy i přepravy.²⁹ Zasílatel bývá často označován za architekta přepravy, neboť stejně tak, jako architekt plánuje a dozoruje stavbu, ale sám ji nestaví, plánuje zasílatel přepravu, přičemž jejím provedením pověř

---

²⁷ EBENROTH, C. T., BOUJONG, K., JOOST, D. *Handelsgesetzbuch. Band 2. Kommentar*. Mnichov: Verlag C. H. Beck / Verlag Franz Vahlen, 2001, 984 s.

²⁸ Jak uvádí odborná ekonomická literatura, snoubení kvality a současně nízké ceny lze dosáhnout (co nejužší) specializací, pročež by se firma měla zaměřit na určitou oblast či oblasti trhu a potažmo na určitou cílovou skupinu zákazníků. Podnikatelé v oblasti přepravy či zasilatelství se tak mohou specializovat na provozování určitých linek, přepravu zásilek určitým druhem dopravy či přepravu určitého druhu zboží; nestandardní, zvláštní či jednorázové požadavky svých zákazníků mohou popřípadě řešit vazbou na poddoprovce nebo mezizasílatele, kteří se v daný okamžik na požadovanou službu specializují (což by se nemělo odrazit na kvalitě služby, může však mít vliv na její finální cenu). Srov. ŽEMLIČKA, Z. a kol. *Doprava a přeprava – 2 díl*. Praha: NADATUR, 2010, 206 s.

²⁹ Již starší doktrinální výstupy poukazují na to, že moderní zasílatel nemůže plnit pouze funkci obstaravatele přepravy, nýbrž musí být schopen poskytnout také širší odbornou pomoc, což platí zejména u mezinárodních přeprav, které jsou organizačně, odborně i technicky velmi náročné a kde dopravce mnohdy není objektivně schopen (vzhledem ke svému zaměření) poskytnout odesílateli (příkazci) odpovídající služby; na rozdíl od dopravce, jehož úkolem je zboží „pouze“ přepravit, je úkolem zasílatele zajistit v přepravním řetězci pro svého příkazce vše potřebné k tomu, aby se zásilka dostala od odesílatele k příjemci bez starostí. Srov. MAREK, K. *Smlouva zasilatelská*. Právní rozhledy, 1999, č. 11, 56 s.

dopравce; zboží může, avšak nemusí sám přepravit.³⁰ Zřejmě nemá praktický význam spekulovat o možnosti uzavření zasílatelské smlouvy zasílatelem – nepodnikatelem,³¹ který by jednak ke své činnosti neměl příslušné podnikatelské (živnostenské) oprávnění a tuto činnost by nevykonával soustavně, ani za účelem dosažení zisku. Muselo by se tedy jednat o osobu zasílatele „amatéra“, který sice disponuje potřebnými profesními znalostmi, nicméně není živnostníkem a zasílatelské smlouvy uzavírá pouze výjimečně, resp. bezúplatně. Pochopitelně bezúplatně uzavřená „zasílatelská“ smlouva³² by takovou smlouvou být nemohla, protože úplatnost je její podstatnou náležitostí (srov. § 1746 odst. 1 OZ). Jednalo by se tudíž o smlouvu inominátní (srov. § 1746 odst. 2 OZ).

Zasílatele nutno odlišovat též od **zprostředkovatele**, i když se činnost zasílatele může laicky zprostředkovatelské činnosti podobat. Smlouvou o zprostředkování (srov. § 2445 a násl. OZ) se zprostředkovatel zavazuje zprostředkovat zájemci uzavření určité smlouvy s třetí osobou, přičemž zájemce se zavazuje zaplatit za to zprostředkovateli provizi. Základní povinností zprostředkovatele je proto „pouze“ vyhledat pro zájemce druhou smluvní stranu uzavírané (zprostředkovávané) smlouvy, a nikoliv tuto smlouvu s třetí osobou vlastním jménem a na účet zájemce i uzavřít (a potažmo i nabývat či vykonávat práva a plnit povinnosti z ní plynoucí), jak je tomu v případě smlouvy zasílatelské.

Předmětem zasílatelské smlouvy **není nikdy zajištění přepravy osoby (osob)**,³³ a proto je potřebné ji odlišovat též od smlouvy o zájezdu (srov. § 2521 a násl. OZ),³⁴

---

³⁰ PASCHKE, M., FURNELL, W. *Transportrecht*. 1. vydání. Mnichov: Verlag C. H. Beck, 2011, 148 s.

³¹ Zrušený obchodní zákoník zařazoval zasílatelskou smlouvu mezi tzv. absolutní obchody, tzn. obchodní závazkové vztahy, které se řídily (bez ohledu na povahu subjektů) vždy právní úpravou obchodního zákoníku [srov. § 261 odst. 3 písm. d) ObchZ].

³² I v německé právní doktríně převládá názor, že bezúplatně uzavřená „zasílatelská“ smlouva (*unentgeltliche Spedition*) se řídí ustanovením § 662 a násl. BGB (*Auftragsrecht*).

³³ Lze poukázat na zajímavé usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 10. 2012, sp. zn. 23 Cdo 2283/2010, v němž dovolací soud vytýká odvolacímu soudu, že smlouvu uzavřenou mezi účastníky řízení posoudil v části, v níž se žalovaná zavázala zabezpečit pro žalobkyni mezinárodní leteckou přepravu techniky a materiálu, jako smlouvu zasílatelskou, a v části, ve které se žalovaná zavázala zabezpečit pro žalobkyni mezinárodní leteckou přepravu osob, jako smlouvu nepojmenovanou se stejnými právy a povinnostmi z ní vyplývajícími. Nejvyšší soud nesdílel uvedený názor (odvolacího soudu), že byly uzavřeny dvě smlouvy, a to zejm. z důvodu sjednání jedné smluvené ceny, přičemž uzavřel, že *nešlo o samostatné obstarání mezinárodní letecké přepravy osob a samostatné obstarání letecké přepravy vojenské techniky a materiálu, ale o obstarání jak přepravy osob, tak přepravy vojenské techniky a materiálu. Tomu odpovídalo též sjednání jedné smluvní ceny. Nelze tedy dovodit, že by v jedné písemnosti byly sjednány dvě smlouvy, ale je nutné dospět k závěru, že mezi smluvními stranami byla uzavřena jedna inominátní smlouva, jejímž obsahem je závazek žalované zabezpečit pro žalobkyni mezinárodní leteckou přepravu osob, vojenské techniky a materiálu.*

kteřá se svým legálním vymezením takovému závazku zřejmě nejvíce podobá. Samotný zájezd je totiž zákonodárcem definován jako soubor služeb cestovního ruchu, který mimo časového kritéria (doba delší než 24 hodin), resp. kritéria přenocování, zahrnuje (zásadně) jako své pojmové plnění též dopravu.³⁵ Pochopitelně si lze představit situaci, kdy by objednatel, ať už za úplatu nebo bezúplatně, požadoval po podnikateli, který není dopravcem, obstarání přepravy určité osoby (osob) z určitého místa do jiného místa, aniž by však současně požadoval pro tyto osoby jiné služby cestovního ruchu (např. ubytování). V takovém případě by se nejspíš jednalo o smlouvu nepojmenovanou, resp. o smlouvu příkazní (srov. § 2430 OZ). Měl-li by takový „poskytovatel“ či „dodavatel“ povinnost jednat za úplatu vlastním jménem (na účet druhé strany), šlo by o smlouvu komisionářskou (srov. § 2455 a násl. OZ).³⁶

1.3. Právní úprava (vybrané otázky)

1.3.1. Základní ustanovení

Zasílatelská smlouva patří mezi tzv. závazky ze smluv příkazního typu (část čtvrtá, hlava II, díl 5 OZ) a je upravena v ustanoveních § 2471 až § 2482 OZ. Představuje modifikaci komisionářské smlouvy, se kterou má shodné základní rysy (tj. obstarání přepravy jako konkretizace obstarání určité záležitosti, jednání zasílatele vlastním jménem na účet příkazce a úplatnost). Důvodem samostatné úpravy tohoto závazku je specifický a značně rozvinutý podnikatelský obor, který se zformoval při zajišťování přepravy zboží a který (zásadně) vyžaduje zvláštní odbornost.³⁷

---

³⁴ Cestovní kanceláře, jež nabízejí zájezdy a uzavírají tak nejčastěji tento druh smlouvy, nelze považovat za zasílatele. Srov. EBENROTH, C. T., BOUJONG, K., JOOST, D. *Handelsgesetzbuch. Band 2. Kommentar*. Mnichov: Verlag C. H. Beck / Verlag Franz Vahlen, 2001, 963 s.

³⁵ Tento smluvní typ však nezahrnuje pouhou cestu, což by pojmenování smlouvy jako cestovní (starý občanský zákoník používal pojem cestovní smlouva) mohlo evokovat, nýbrž celý zájezd jakožto komplexnější plnění. Srov. článek na internetovém portále <https://www.pravniprostor.cz/> ze dne 29. 01. 2015 s názvem *Nová pravidla pro smlouvu o zájezdu dle NOZ*, jehož autorem je JUDr. Jiří Matzner, Ph.D., LL.M., dostupný online zde: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/rekodifikace/nova-pravidla-pro-smlouvu-o-zajezdu-dle-noz>

³⁶ Srov. POSPÍŠIL, M. *Obchodní závazkové vztahy*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012, 223 s.

³⁷ BEJČEK, J., ELIÁŠ, K., RABAN, P. a kol. *Kurs obchodního práva. Obchodní závazky*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, 415 s.

Základní ustanovení právní úpravy tohoto smluvního typu (§ 2471 OZ) normuje, že zasílatelskou smlouvou se zasílatel zavazuje příkazci obstarat mu vlastním jménem³⁸ a na jeho účet přepravu zásilky z určitého místa do jiného určitého místa, případně i obstarat nebo provést úkony s přepravou související, a příkazce se zavazuje zaplatit zasílateli odměnu. Již z pouhého gramatického výkladu lze snadno dospět k **podstatným náležitostem** této smlouvy, a sice (kromě správného označení smluvních stran):³⁹

- a) povinnost zasílatele obstarat příkazci přepravu zásilky, případně i obstarat nebo provést úkony s přepravou související,
- b) vymezení zásilky (alespoň druh a množství),⁴⁰
- c) určení místa odeslání a místa určení,
- d) úplatnost.⁴¹

Mezi nepodstatné, avšak **pravidelné náležitosti** zasílatelské smlouvy lze řadit ujednání ohledně výše odměny i souvisejících nákladů, bližších dispozic k přepravované zásilce, požadavcích k odpovědnostnímu či zbožovému pojištění zásilky, celnímu projednání, inkasním úkonům či meziskladování zásilky.⁴²

Sjednání **výše odměny** tedy není podstatnou náležitostí (zasílatelské) smlouvy, když dle § 2480 OZ platí, že nebyla-li výše odměny ujednána, náleží zasílateli

---

³⁸ Nelze vyloučit, aby zasílatel uzavřel přepravní smlouvu nikoliv vlastním jménem, nýbrž jménem příkazce. V takovém případě by však závazek mezi „zasílatelem“ a příkazcem nepředstavoval smlouvu zasílatelskou, nýbrž smlouvu příkazní (§ 2430 a násl. OZ). K uzavření přepravní smlouvy by příkazník („zasílatel“) potřeboval plnou moc od příkazce (srov. § 2439 OZ). Srov. NOVÁK, R. a kol. *Nákladní doprava a zasílatelství*. Praha: ASPI, 2005, 274 s.

³⁹ Smlouva může být uzavřena též mezi několika příkazci a několika zasílateli, což se v praxi vyskytuje např. tehdy, jde-li o zaslání souboru věcí, které po přepravě na dohodnuté místo vytvoří funkční celek, nebo o přepravu věcí fyzicky nadrozměrných (např. části konstrukcí staveb), případně věcí, které musí být přepravovány za speciálních bezpečnostních podmínek. Srov. MAMOJKA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Velký komentář*. 2. svazek. Bratislava: Eurokódex, s.r.o., 2016, 459 – 460 s.

⁴⁰ K určení věci (jako zásilky) srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 09. 02. 2016, sp. zn. 23 Cdo 3717/2015, v němž soud uzavírá, *jestliže strany jednaly podle této tabulky (pozn. jakožto návrhu na uzavření smlouvy), což obě strany shodně uvedly, souprava podle specifikace traktorů byla - tři traktory jako náklad. Takže bylo patrné, že se jedná o přepravu tří traktorů, přičemž cenové podmínky byly určeny podle zmíněné tabulky. Bylo tedy určeno, že byla-li žádána souprava Komarom, jednalo se o tři traktory. Z uvedeného soudy dovodily, že určení prostřednictvím tabulky, kde jsou uvedeny tři traktory na soupravu Komarom, je dostatečně určení přepravované věci, kdy nad to bylo určení přepravované věci konkretizováno potřebností prostoru pro přepravu věci.*

⁴¹ Povinnost příkazce zaplatit zasílateli odměnu může být vyjádřena pouze implicitně např. tím, že vyplývá ze samotného označení sjednaného závazku jako smlouvy zasílatelské, popřípadě dokonce jen z označení strany, která má přepravu obstarat, jako zasílatele. Srov. ŠTENGLLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 1234 s.

⁴² KROFTA, J. *Přepravní právo v mezinárodní kamionové dopravě*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2015, 46 s.

přiměřená odměna, jaká se v době uzavření smlouvy a za obdobných smluvních podmínek obvykle poskytuje.⁴³ Odborná literatura poukazuje na zvláštnost kombinace dvou požadavků na odměnu (tj. přiměřenost a obvyklost), když si v obdobných případech zákonodárce většinou vystačí pouze s jedním z těchto kritérií (u komise je to přiměřenost a u obecné úpravy výše úplaty za plnění zase obvyklost). Pravděpodobně se jedná o propojení úprav dvou inspiračních zdrojů, neboť dle § 607 odst. 1 ObchZ příslušela zasílateli odměna obvyklá, zatímco dle § 544 ZMO odměna podle zasílatelských sazeb, jinak odměna přiměřená. Výhodou této konstrukce v civilním kodexu je tak možnost určit přiměřenou odměnu v případech neobvyklých přeprav, a dále možnost (výjimečně) korigovat výši obvyklé odměny, která je vzhledem ke konkrétním okolnostem vůči některé smluvní straně nepřiměřená.⁴⁴

Splatnost odměny zákon výslovně neřeší (v rámci úpravy zasílatelské, resp. komisionářské smlouvy), nutno tedy vycházet ze vzájemných ujednání smluvních stran, a v případě absence tohoto ujednání z obecných ustanovení občanského zákoníku o času plnění (srov. § 1958 a násl. OZ). V úvahu tak přichází zejména § 1958 odst. 2 OZ, dle něhož není-li čas plnění (dluhu) ujednán, je věřitel oprávněn požadovat plnění ihned a dlužník je poté povinen splnit bez zbytečného odkladu. Dále lze uvažovat – nakolik bude zasílatelská smlouva zásadně „podnikatelským“ závazkem – o ustanovení § 1963 odst. 1 OZ, jež stanovuje pro splatnost ceny plnění třicetidenní lhůtu ode dne doručení faktury, resp. jiné výzvy podobné povahy, anebo ode dne obdržení služby, podle toho, který z těchto dnů nastal později. V zasílatelské praxi však bude otázka splatnosti sjednané odměny **součástí smluvního ujednání**, zpravidla vázána na doručení faktury po zajištění přepravy zboží. Pro srovnání německý zákonodárce navazuje (samozřejmě dispozitivně) splatnost zasílatelovi odměny na okamžik předání zásilky dopravci k přepravě (srov. § 456 HGB); v případě delšího přepravního řetězce s vícírem dopravců pak na její předání prvním z nich, když tímto úkonem lze považovat povinnost

---

⁴³ Srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 02. 2005, sp. zn. 32 Odo 361/2004, kde soud dovodil, že *námítce (žalobkyně), že nebyla splněna jedna ze základních podmínek vzniku zasílatelské smlouvy – zaplatit za obstarání přepravy úplatu, lze oponovat i poukazem na č. l. 66 soudního spisu, v němž právní zástupce argumentoval tím, že bylo povinností žalované zajistit dopravu dokumentů odpovědně a odborně, jestliže si za svoji činnost nechala zaplatit. Z § 607 odst. 1 ObchZ dokonce vyplývá, že i kdyby úplata nebyla smluvně, zasílateli přísluší úplata obvyklá v době sjednání smlouvy při obstarání obdobné přepravy, přičemž obvyklou úplatou mohly být rovněž poplatky účtované zasílatelům (žalovanou) příkazci (žalobkyni) za doručení jejich dokumentů.*

⁴⁴ ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I., DĚDIČ, J. a kol. *Obchodní právo – podnikatel, podnikání, závazky s účastí podnikatele*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, 552 s.

zasílatele zorganizovat přepravu zásilky za splněnou.⁴⁵ Kromě odměny má zasílatel právo na **náhradu nákladů účelně vynaložených** při plnění smlouvy (srov. § 2480 věta druhá OZ).⁴⁶

Provedeme-li komparaci právní úpravy základního ustanovení zasílatelské smlouvy v občanském zákoníku s úpravou základního ustanovení v obchodním zákoníku (§ 601 ObchZ), dospějeme k závěru, že předešlá právní úprava byla téměř beze změn recipována.⁴⁷ Nicméně jisté rozdíly najít lze, když kromě terminologických změn v pojmech užívaných předchozí právní úpravou, jako jsou věc a úplata (nově zásilka a odměna), došlo k legálnímu rozšíření základní povinnosti zasílatele (obstarání přepravy) o možnost obstarat nebo **provést úkony s přepravou související**.⁴⁸ Obstarání úkonů s přepravou souvisejících se jeví být logickým zákonným rozšířením hlavní povinnosti zasílatele, nepochybně odpovídajícím zavedené praxi. Přímé provedení úkonů souvisejících s přepravou však zjevně koliduje s příkazním (obstaravatelským) charakterem zasílatelského závazku a bude jistě zajímavé sledovat, jak se s touto eventualitou (zásada smluvní volnosti a užití slova „případně“ v zákonném ustanovení) vypořádá jak praxe, tak právní doktrína a judikatura.

Dle **německé právní úpravy** je zasílatel povinen (zavázán) obstarat odeslání (zaslání) zboží (srov. § 453 odst. 1 HGB), proti čemu je příkazce povinen zaplatit mu

---

⁴⁵ PASCHKE, M., FURNELL, W. *Transportrecht*. 1. vydání. Mnichov: Verlag C. H. Beck, 2011, 152 s.

⁴⁶ Tímto nárokem se zabýval Nejvyšší soud ČR např. ve svém usnesení ze dne 27. 03. 2008, sp. zn. 32 Odo 790/2006. Předmětem sporu byl nárok na zaplacení nákladů spojených s obstaráním přepravy žalobcem (jako zasílatelem) pro žalovanou (jako příkazce). Žalovaná se bránila zejména tím, že z průvodní dokumentace a korespondence týkající se uzavřené (zasílatelské) smlouvy plynulo, že žalobcem uváděná cena má být konečná, tzn. včetně veškerých nákladů. Argumentovala též tím, že jí nebyl emailem doručen ceník žalobce. S těmito námitkami se však vypořádal jak soud prvního stupně, tak soud odvolací, když shodně uzavřely, že žalobce má nárok jak na zaplacení zvýšeného přepravného, resp. nákladů (dopravce) spojených s nakládkou a vykládkou (z důvodu, že objem zaslání zboží byl větší, než byl uveden v zasílatelském příkazu žalované), dále vyměřeného cla a konečně nákladů dodatečných služeb, které si žalovaná sama objednala u třetí osoby (tyto náklady však uhradil žalobce). Dovolací soud tyto závěry potvrdil, nicméně neztotožnil se s právní kvalifikací nároku na náhradu nákladů dodatečně objednaných služeb, když uzavřel, že *jestliže platí, že žalovaná si tyto služby objednala sama u firmy D., byla sama s touto firmou ve smluvním vztahu a její povinností bylo této firmě cenu poskytnutých služeb uhradit. Cenu těchto služeb proto nelze za uvedené situace pokládat za účelně vynaložené náklady při plnění závazku vyplývajícího ze zasílatelské smlouvy ve smyslu § 607 odst. 1, 3. věta ObchZ. Zaplatil-li zasílatel i tuto částku firmě D., je v daném případě nutné věc posoudit podle § 454 ObčZ, podle něhož se bezdůvodně obohatil i ten, za něž bylo plněno, co po právu měl plnit sám.*

⁴⁷ Důvodová zpráva k ustanovením § 2471 až 2482 OZ (právní úprava zasílatelské smlouvy) hovoří lakonicky: *Zasílatelství (spedice) je species komisionářské smlouvy. Osnova recipuje platnou úpravu obchodního zákoníku (§ 601 a násl. ObchZ).*

⁴⁸ Jedná se o inspiraci ustanovením § 536 ZMO, dle něhož smlouvou zasílatelskou se zavazuje zasílatel příkazci, že mu vlastním jménem na jeho účet obstará přepravu věci (zásilky) z určitého místa (místo odeslání) do jiného místa (místo určení) nebo úkony s přepravou související, a příkazce se zavazuje zaplatit zasílateli odměnu.

sjednanou odměnu (srov. § 453 odst. 2 HGB). Použití právní úpravy zasílatelské smlouvy v německém obchodním zákoníku je omezeno na případy, kdy obstarání přepravy patří do předmětu podnikání obchodní společnosti, tj. zasílatele, speditéra (srov. § 453 odst. 3 věta první HGB). I v německé právní úpravě je zachován „komisionářský“ charakter tohoto závazku, když zasílatel uzavírá „prováděcí“ (přepravní) smlouvy vlastním jménem (a zpravidla na účet svého příkazce), není-li výslovně oprávněn (zmocněn) uzavřít tyto smlouvy jménem příkazce (srov. § 454 odst. 3 HGB).

1.3.2. Forma smlouvy (zasílatelský příkaz)

Základní, ale ani další ustanovení právní úpravy zasílatelské smlouvy, resp. komise (§ 2482 OZ), **nestanovuje její povinnou písemnou formu**, protože může být uzavřena zcela neformálně, tj. ústně, telefonicky, emailem nebo jinými prostředky elektronické komunikace atd. (srov. § 559 OZ). To se také v praxi velmi často realizuje a nemusí mít nutně negativní důsledky, je-li zachována alespoň minimální obezřetnost týkající se správného označení smluvních stran, vymezení (obstaravatelského) závazku a průkaznosti učinění předmětného právního jednání. Od zasílatelské smlouvy je nutno odlišovat zasílatelský příkaz, jenž je jednostranným právním jednáním (příkazce) a jehož náležitosti zákon nevynechává, nicméně jeho minimálním obsahem by měly být právě podstatné náležitosti zasílatelské smlouvy.⁴⁹

Zasílatelská smlouva tedy nemusí být uzavřena písemně,⁵⁰ což však neplatí v případech, kdy alespoň jedna strana (zásadně v rámci kontraktačního procesu) projeví vůli, aby smlouva v písemné formě uzavřena byla (srov. § 1758 OZ).⁵¹ Pozmění-li

---

⁴⁹ OVEČKOVÁ, O. a kol. *Obchodný zákonník. Komentár*. Tretie, doplnené a prepracované vydanie. Bratislava: IURA EDITION, spol. s r.o., 2012, 705 s.

⁵⁰ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 12. 2005, sp. zn. 32 Odo 397/2005, v němž se podává, že *podmínkou platného uzavření zasílatelské smlouvy není písemná forma. Bude proto platná i smlouva uzavřená jako ústní dohoda, která bude mít zpravidla podobu požadavku příkazce na obstarání přepravy se stanoveným obsahem a jeho přijetí zasílatелеm.*

⁵¹ Jedná se o výjimku ze zásady „bezformálnosti“ uzavírání smluv, přičemž však platí, že i takový projev vůle (rozuměj projev vůle strany uzavřít smlouvu v určité formě) je třeba vykládat v souladu s výkladovými pravidly dle § 555 až 558 OZ; nelze proto vyloučit, aby požadavek dodržení určité formy právního jednání vyplýval např. ze zvyklostí stran, rovněž jako nelze bez dalšího uzavřít, že pokud oferent předloží návrh smlouvy v písemné formě, projevuje tak vůli uzavřít smlouvu výhradně pouze písemně. Srov. DOHNAL, J., GALVAS, M., OLIVA, J. *Obchodní smlouvy*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, 42 s.

zasílatel (oblát) svým přijetím nabídku příkazce (oferenta) k uzavření zasílatelské smlouvy, nutno postupovat dle § 1740 odst. 2 OZ a tento projev vůle hodnotit jako nabídku novou, jež musí být příkazcem (jakožto původním oferentem, nyní však v postavení obláta) opětovně přijata včasným projevem souhlasu s jejím obsahem (srov. § 1740 odst. 1 OZ). To však neplatí, bude-li zasílatelovo přijetí nabídky obsahovat pouze dodatky či odchylky, které podstatně nemění podmínky původní příkazcoví nabídky, přičemž taková odpověď se považuje za řádné přijetí nabídky, pokud ji příkazce bez zbytečného odkladu neodmítne (srov. § 1740 odst. 3, věta první OZ). Konkludentním způsobem může zasílatel přijmout příkazcovu nabídku pouze tak, že jeho (faktické) jednání bude ve shodě se všemi jejími obsahovými náležitostmi, nebude-li se jednat o nepodstatnou změnu těchto původně navrhovaných podmínek.⁵² Uvedenými otázkami (kontraktačního procesu, vzniku zasílatelské smlouvy a jejími formálními náležitostmi) se zabýval Nejvyšší soud ČR v již zmíněném (zajímavém) rozsudku ze dne 20. 12. 2005, sp. zn. 32 Odo 397/2005.⁵³

Není-li zasílatelská smlouva uzavřena v písemné formě, má zasílatel právo žádat, aby mu příkazce doručil **příkaz k obstarání přepravy, tj. zasílatelský příkaz** (§

---

⁵² I pro takové přijetí nabídky (faktickým jednáním) totiž platí zmíněné ustanovení § 1740 odst. 3 OZ.

⁵³ Nárok uplatněný žalobou představoval odměnu, jež měla náležet žalobkyni (zasílateli) ze zasílatelské smlouvy uzavřené se žalovanou (příkazcem). Dovolací soud vytkl soudu odvolacímu nesprávné závěry ohledně uzavření zasílatelské smlouvy, když připomněl, že tento smluvní typ nevyžaduje ke své platnosti písemnou formu, nicméně požadavek písemnosti může být dán tehdy, projeví-li alespoň jedna strana vůli, aby smlouva písemně uzavřena byla. A jelikož bylo v řízení prokázáno, že žalovaná požadovala již ve své objednávce přepravy adresované žalobkyni písemné potvrzení objednávky, které nakonec z důvodu nedostatku jeho podpisu jednajícím osobou nebylo uznáno platným, nemohlo platně dojít k uzavření zasílatelské smlouvy. Potvrzení objednávky navíc obsahovalo změny (jednalo se o jiné datum nakládky a jiný počet vozidel, když žalovaná požadovala datum nakládky dne 14. 04. 1998 a současně dva kamiony, proti čemu žalobkyně „potvrdila“ den nakládky na 15. 04. 1998 a pouze jeden kamion), protože se jednalo nikoliv o přijetí nabídky, nýbrž o nabídku novou dle § 44 odst. 2 ObčZ (nyní § 1740 odst. 2 OZ), která však nikdy nebyla (žalovanou) přijata. Dovolací soud se konečně zabýval též možností vzniku smlouvy (přijetí nabídky) konkludentním způsobem, tj. faktickým „souhlasným“ jednáním ze strany obláta (žalobkyně jako zasílatele) dle § 275 odst. 4 ObchZ (nyní § 1744 OZ), přičemž však – opět z důvodu rozdílného data nakládky – dovodil, že ani tímto způsobem zasílatelská smlouva nevznikla. Nejvyšší soud uzavírá, že *za stavu, kdy kamion nebyl k nakládce přistaven dne 14. dubna 1998, tj. v den požadovaný žalovanou v návrhu smlouvy (v její objednávce ze dne 27. března 1998), nýbrž až dne 15. dubna 1998, úkonem žalobkyně (přistavením kamionu) nemohl být vyjádřen souhlas s návrhem. Má-li takový úkon vyjádřit souhlas s návrhem a má-li být tudíž dle § 275 odst. 4 ObchZ posuzován jako přijetí návrhu, musí být v souladu se všemi (tedy nejen podstatnými) jeho náležitostmi. Taková situace však nenastala, neboť k přistavení kamionu došlo v jiný den, než bylo žalovanou požadováno v objednávce přepravy.* Jak však bylo uvedeno, občanský zákoník myslí i na případy, kdy přijetí nabídky obsahuje pouze dodatky či odchylky, které podstatně nemění podmínky původní nabídky, přičemž taková odpověď se považuje za řádné přijetí nabídky, pokud jej navrhovatel bez zbytečného odkladu neodmítne (§ 1740 odst. 3, věta první OZ). Soud by se tedy musel – vztahovala-li by se na projednávaný případ stávající právní úprava – zabývat rovněž tím, jestli potvrzení jiného data nakládky, stejně jako potvrzení jen jednoho vozu místo požadovaných dvou, představuje (ne)podstatnou změnu nabídky dle zmíněného ustanovení civilního kodexu.

2472 OZ). Zasílatelský příkaz nelze považovat za zasílatelskou smlouvu, stejně jako není návrhem k jejímu uzavření či přijetím tohoto návrhu. Představuje především důkaz o vzniku a existenci (zasílatelské) smlouvy, a potažmo doklad deklarující její obsah.⁵⁴ Vždy je rozhodující obsah tohoto příkazu (srov. § 555 odst. 1 OZ), a to i tehdy, je-li nepřesně pojmenován. Nepřesně pojmenované právní jednání (lze se setkat s označeními jako „dopravní příkaz“ nebo „příkaz k přepravě“), svým označením evokující provedení přepravy, nikoliv její zajištění, bude zasílatelským příkazem pouze za předpokladu, že z jeho obsahu jednoznačně plyne požadavek k obstarání (zajištění) přepravy jako předmětu uzavírané smlouvy; v opačném případě může odlišné označení příkazu sloužit jako důkaz, že úmyslem „příkazce“ nebylo dát „zasílatelský příkaz“, nýbrž že mu šlo o uzavření přepravní smlouvy.⁵⁵

V porovnání s předešlou právní úpravou v obchodním zákoníku došlo k jisté změně, týkající se zákonem požadované **formy zasílatelského příkazu**. Ustanovení § 601 odst. 2 ObchZ totiž zakládalo oprávnění zasílatele požadovat po příkazci písemný příkaz k obstarání přepravy (zasílatelský příkaz), jestliže smlouva neměla písemnou formu.⁵⁶ Písemnost tohoto právního jednání (zasílatelského příkazu) byla kogentní (srov. § 263 odst. 2 ObchZ).⁵⁷ Naproti tomu současná právní úprava písemnost zasílatelského příkazu explicitně nevyžaduje, nicméně mírně neurčitě hovoří o **nutnosti jeho doručení**. Prakticky se proto zřejmě vylučuje možnost ústního (telefonického) zasílatelského příkazu, neboť v takovém případě lze jen stěží hovořit o nějakém doručení, když je navíc s tímto institutem (doručování), ať už v oblasti hmotného anebo procesního práva, neodmyslitelně spojen důkaz o jeho učinění, který je opět pochopitelně (zásadně) vyloučen v případě právního jednání provedeného ústní formou. Navzdory tomu, že zasílatelská smlouva může vzniknout „pouhou“ akceptací zasílatelského příkazu, resp. objednávky příkazce k zajištění přepravy ze strany zasílatele, která akceptace může být provedena např. i konkludentně či pasivním

---

⁵⁴ POKORNÁ, J., KOVAŘÍK, Z., ČÁP, Z. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. II. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, 1687 s.

⁵⁵ SUCHOŽA, J., HUSÁR, J., MAREK, K., RABAN, P. *Česko-slovenské kontexty obchodního práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011, 368 – 369 s.

⁵⁶ Z vystavení zasílatelského příkazu v písemné formě však nebylo lze dovozovat vůli příkazce uzavřít (zasílatelskou) smlouvu v písemné formě. Srov. POKORNÁ, J., KOVAŘÍK, Z., ČÁP, Z. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. II. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, 1687 s.

⁵⁷ MAREK, K. *Smlouvy k zajišťování přepravy a se vztahem k dopravním prostředkům*. Právní rádce, 2009.

jednáním zasílatele,⁵⁸ je nepochybně v zájmu právní jistoty stran výhodné aktivní jednání zasílatele, nejčastěji spočívající v písemném potvrzení (přijetí) zasílatelského příkazu či objednávky k zajištění přepravy.⁵⁹ K obsahovým i formálním náležitostem zasílatelského příkazu srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 01. 2008, sp. zn. 32 Odo 1091/2006.⁶⁰

Ani **německá právní úprava** nevyžaduje písemnou formu zasílatelské smlouvy, kterou považuje za konsenzuální kontrakt, jež může být vzniknout též faktickým konkludentním jednáním zasílatele.⁶¹

1.3.3. Další zasílatel (mezizasílatel)

Je též zajímavé zmínit ustanovení § 2473 OZ, dle něhož zasílatel může užít k obstarání přepravy **dalšího zasílatele (mezizasílatele)**. Zákon tedy toto oprávnění zasílatele explicitně stanovuje⁶² a nevyopomáhá si zásadou smluvní volnosti, resp. obecným ustanovením § 1935 OZ,⁶³ jako je tomu v případě právní úpravy smlouvy přepravní, v níž takovéto výslovné ustanovení chybí. A to i navzdory skutečnosti, že

⁵⁸ Srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 12. 2005, sp. zn. 32 Odo 397/2005.

⁵⁹ NOVÁK, R., ZELENÝ, L., PERNICA, P., KOLÁŘ, P. *Přepravní, zasílatelské a logistické služby*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011, 266 s.

⁶⁰ Uplatněný nárok představoval odměnu zasílatele (žalobkyně) za obstarání přepravy pro žalovaného (příkazce), který rozporoval mj. svou pasivní věcnou legitimaci, když (dle jeho argumentace) zasílatelský příkaz nezaslal žalobkyni vlastním jménem, nýbrž v zastoupení jiné osoby. Na podporu své argumentace o vzniku a trvání závazkového vztahu mezi žalobkyní (jako zasílatelem) a jinou osobou (jako příkazcem) uváděl žalovaný i to, že posléze žalobkyně komunikovala též přímo s touto jinou osobou, kterou argumentaci však dovolací soud neshledal právně významnou. Již odvolací soud dovodil, že žalovaný zaslal žalobkyni zasílatelský příkaz, neboť dané právní jednání obsahovalo všechny jeho podstatné části ve smyslu § 601 obchodního zákoníku (nyní § 2471 OZ), přičemž jeho přijetím žalobkyní došlo ke vzniku zasílatelské smlouvy. A nakolik žalovaný neunesl důkazní břemeno ohledně tvrzeného jednání v zastoupení jiné osoby, aplikoval soud ustanovení § 33 odst. 2 ObčZ (nyní § 446 OZ ve spojení s § 440 odst. 2 OZ) a uzavřel, že zasílatelská smlouva vznikla mezi žalobkyní a žalovaným. Tyto závěry potvrdil i Nejvyšší soud, když uzavřel, že *odvolací soud ustanovení § 601 ObchZ a § 33 odst. 2 ObčZ, jimiž poměřoval svá skutková zjištění, správně vyložil a rovněž správně aplikoval, dospěl-li k závěru, že mezi účastníky řízení byla uzavřena zasílatelská smlouva, obsahující podstatné části vymezené základním ustanovením § 601 ObchZ, a že z této smlouvy je podle § 33 odst. 2 ObčZ zavázán žalovaný*.

⁶¹ GLANEGGER, P., GÜROFF, G., KIRNBERGER, CH., KUSTERER, S., PEUKER, M., RUß, W., SELDER, J., STUHLFELNER, U. *Handelsgesetzbuch. Heidelberger Kommentar*. Heidelberg: C. F. Müller Verlag, 2002, 1041 s.

⁶² Nicméně na nadbytečnost § 605 odst. 2 ObchZ, z něhož vychází § 2473 OZ, poukázovala již odborná literatura k obchodnímu zákoníku, a to s ohledem na znění § 331 ObchZ, když dovozovala, že i pokud by obchodněprávní kodex neobsahoval § 605 odst. 2, zasílatel by mohl použít dalšího zasílatele (mezizasílatele), přičemž za splnění smlouvy uzavřené s příkazcem by odpovídal stejně, jakoby přepravu obstaral sám (tj. bez použití mezizasílatele). Srov. MAMOJKA, M. a kol. *Obchodný zákonník. Velký komentár*. 2. zvazok. Bratislava: Eurokódex, s.r.o., 2016, 465 s.

⁶³ Ustanovení řeší (obecně) plnění dluhu dlužníka pomocí jiné osoby, při kterém však (původní) dlužník odpovídá za jednání použité osoby stejně, jako za jednání své. Nejedná se tedy o *culpa in eligendo*.

v aplikační praxi se využití institutu mezizasílatele vyskytuje mnohem méně, než využívání poddopravce v závazkovém vztahu založeném přepravní smlouvou. Každopádně využití dalšího zasílatele může přicházet v úvahu zejména při navazujících různých druzích dopravy, při přepravách do míst v zahraničí, jakož i v případech provozování tzv. „sběrné služby“, když se takový mezizasílatel, jakožto smluvní partner zasílatele, zavazuje obstarat určité činnosti za zasílatele (např. obstarání svozu a rozvozu zboží z terminálu v zahraničí).⁶⁴

Může vyvstat otázka, jestli při užití dalšího zasílatele (mezizasílatele) odpovídá původní zasílatel jen za jeho volbu, tzn. *culpa in eligendo*, anebo bude odpovídat tak, jako by přepravu obstarával sám. Je tomu tak proto, že zákonodárce do nové právní úpravy nepřevzal ustanovení § 605 odst. 2 ObchZ,⁶⁵ které takovou situaci výslovně řešilo.⁶⁶ Nicméně vycházejí z absence odlišné právní úpravy, resp. explicitního zakotvení *culpa in eligendo* v právní úpravě zasílatelské smlouvy lze dospět k závěru, že ustanovením § 1935 OZ bude kryta otázka odpovědnosti původního zasílatele, jež užil k obstarání přepravy mezizasílatele, a tudíž takovýto (původní) zasílatel bude za obstarání přepravy mezizasílatelem **odpovídat stejně, jako by ji obstarával sám**.⁶⁷ Uvedené platí i v případě použití dalšího zasílatele (mezizasílatele) k obstarání či provedení úkonů s přepravou souvisejících (srov. § 2471 OZ). Použití mezizasílatele lze samozřejmě smluvně vyloučit.⁶⁸

Německý obchodní zákoník nemá explicitní ustanovení, které by pojednávalo o mezizasílateli, nicméně § 462 HGB hovoří o odpovědnosti zasílatele za *vlastní lidi* (tj. zaměstnance či jiné pracovníky), jakož i *jiné osoby* (např. mezizasílatele či jiné

---

⁶⁴ MAREK, K. *Obchodněprávní smlouvy*. 5. aktualizované vydání. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2004, 219 s.

⁶⁵ Zmíněné ustanovení hovořilo přímo o tom, že pokud zasílatel použije k obstarání přepravy dalšího zasílatele (mezizasílatele), odpovídá přitom, jako by přepravu obstarával sám.

⁶⁶ Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 04. 2008, sp. zn. 32 Odo 1134/2006, v němž soud dovozuje, že *jednání mezizasílatele se totiž ze zákona (§ 605 odst. 2 ObchZ) přičítá zasílateli. Nesjedná-li mezizasílatel způsob a podmínky přepravy s vynaložením odborné péče, odpovídá příkazci zasílatel a taktéž není-li zasílatelem označena osoba, s níž byla uzavřena přepravní smlouva (dopravce), je příkazce oprávněn domáhat se plnění vůči zasílateli.*

⁶⁷ Srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 03. 2008, sp. zn. 32 Cdo 5414/2007, kde se podává, že v *posuzovaném případě odvolací soud – stejně jakou soud prvního stupně – při aplikaci § 603 odst. 2 ObchZ nepřihlédl současně k ustanovením § 605 odst. 2 o odpovědnosti zasílatele za jednání (opomenutí) mezizasílatele, který pouhým sdělením, že zásilka „má být překryta plachtou“ nesplnil svou povinnost odborné péče. Neměla-li být zásilka barev vystavena mrazu, pak pokyn o překrytí plachtou byl z hlediska odborné péče nedostatečný a je nutno jej přičíst zasílateli k tíži.*

⁶⁸ Srov. Sbíрка rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu z r. 1939 – 1949 č. 17916 z r. 1940, kde soud uzavírá, že *použil-li zasílatel mezizasílatele, ač jej podle úmluvy s příkazce použít nesměl, odpovídá za škodu z toho vzniklou. Je věcí zasílatele, aby při vzniklé škodě dokázal, že zachoval péči řádného kupce.*

subdodavatele), které zasílatel použije ke splnění svých povinností z uzavřené zasílatelské smlouvy.⁶⁹ Za jednání a opomenutí těchto osob odpovídá zasílatel ve stejném rozsahu jako za jednání a opomenutí vlastní, avšak za předpokladu, že tyto osoby jednají v rámci svěřených úkolů.

1.3.4. Samovstup zasílatele

Podle ustanovení § 2474 OZ platí, že neodporuje-li to smlouvě nebo nezakáže-li to příkazce nejpozději do začátku uskutečňování přepravy, může zasílatel sám provést přepravu, kterou má obstarat. Jedná se o tzv. **právo samovstupu zasílatele**, které však lze smluvně, resp. včasným jednostranným úkonem příkazce vyloučit. Samovstup může být též pouze částečný, když zasílatel provede sám jen část přepravy a další část obstará.⁷⁰ V takovém případě má právo na poměrnou část přepravného dle smlouvy přepravní a příslušnou část odměny dle smlouvy zasílatelské. Logika zákonodárce odpovídá požadavkům podnikatelské praxe, v níž množství zasílatelských firem působí rovněž jako firmy přepravní a naopak,⁷¹ respektuje však právo příkazce zachovat obstaravatelskou povahu zasílatelské smlouvy, a to zejména tím, že mu umožňuje samovstup zasílatele jednostranně zakázat. Slovní spojení *neodporuje-li to smlouvě* nutno nepochybně vykládat širěji, než výslovné vyloučení práva samovstupu,⁷² a to například určením konkrétní osoby dopravce⁷³ nebo jiných přepravních podmínek, které zasílatel „jako dopravce“ nesplňuje (např. odborná specializace). Uvedené ustanovení (§ 2474 OZ) zcela odpovídá předešlé právní úpravě v obchodním zákoníku (srov. § 605 odst. 1 ObchZ). Samovstup zasílatele se nevztahuje na provedení úkonů s přepravou

⁶⁹ HEIDEL, T., SCHALL, A. *Handelsgesetzbuch. Handkommentar*. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2011, 2544 s.

⁷⁰ FALDYNA, F. A kol. *Obchodní zákoník s komentářem. II. díl*. 1. vydání. Praha: CODEX Bohemia, s.r.o., 2000, 529 s.

⁷¹ Již starší doktrinální výstupy poukazují na relativní složitost soudobé nákladní přepravy, která mnohdy vyžaduje zapojení několika subjektů a probíhá kombinovaně (silniční, železniční, lodní či letecká doprava). Zasílatelé (spediční společnosti) mají dopředu nasmlouvané jednotlivé dopravce, kteří na jejich objednávku provedou konkrétní přepravu. V takových případech se často jedná o kombinované přepravy, přičemž zasílatel odpovídá za škodu vzniklou při přepravě, jako by celou přepravu prováděl sám. Srov. KARHANOVÁ M. *Odpovědnost zasílatele – dopravce za škodu na přepravovaném zboží*. Ad Notam. 2007, č. 6, 190 s.

⁷² Ustanovení § 538 odst. 2 ZMO vázalo možnost vyloučení práva samovstupu zasílatele na výslovný zákaz příkazce, jež musel být dán nejpozději do začátku uskutečňování přepravy.

⁷³ Určí-li příkazce zasílateli osobu dopravce a zasílatel navzdory tomu uzavře přepravní smlouvu s jinou osobou (doprovce), bude zasílatel vůči příkazci ručit za splnění povinností tohoto dopravce z uzavřené smlouvy (srov. § 2482 a 2463 OZ).

souvisejících, neboť k těmto je zasílatel výslovně oprávněn dle základního ustanovení § 2471 OZ.

Využitím práva samovstupu se **mění právní charakter zasílatelského závazku**, který se stává závazkem přepravním. Samovstupem zasílatele (do práv dopravce) tedy zaniká – okamžikem zahájení přepravy zasílatelem – smlouva zasílatelská a stranám vznikají práva a povinnosti podle smlouvy o přepravě věci.⁷⁴ Změna povahy závazkového vztahu má samozřejmě význam především z hlediska odpovědnosti zasílatele / dopravce za škodu vzniklou na převzaté zásilce, když tento již nadále neodpovídá pouze za škodu vzniklou při obstarání přepravy, nýbrž i za škodu vzniklou během samotného provádění přepravy.

Změna závazku se pochopitelně promítne i do otázky **odměny zasílatele / dopravce**, který již nemá právo na odměnu dle ustanovení § 2471 odst. 1 OZ, nýbrž na přepravné dle ustanovení § 2555 odst. 1 OZ. Vychází se z předpokladu, že nároku zasílatele na odměnu by mělo legitimně odpovídat plnění jeho (zasílatelského) závazku, tzn. především vyhledat vhodný způsob přepravy a vhodného dopravce. S tímto zasílatel provede příslušný kontraktační proces, posléze (vlastním jménem v postavení odesílatele) uzavře přepravní smlouvu a konečně bude vykonávat práva a plnit povinnosti z této smlouvy vyplývající. Nemluvě o dalších povinnostech zasílatele plynoucích mu ze zasílatelské smlouvy vůči příkazci. Nárok na zasílatelskou odměnu proto zajisté nelze spravedlivě přiznat „zasílateli“, který všechny uvedené kroky (byť oprávněně) obejde tím, že se rozhodne využít svého práva samovstupu a přepravu provede sám. Uvedené závěry dovodila již starší doktrína.⁷⁵

Nicméně jiná zahraniční (slovenská) odborná literatura existenci těchto nároků „vedle sebe“ nevyklučuje, když dovozuje, že v případě samovstupu zasílatele **není zákonem eliminován jeho nárok na odplatu** za obstarání přepravy, tj. tento nárok není zkonsumován nárokem na přepravné.⁷⁶ Uvedený doktrinální závěr vychází z nemožnosti „automatického“ zániku zasílatelské smlouvy a vzniku smlouvy přepravní bez toho, aby s tímto postupem vyjádřil příkazce souhlas. Jinými slovy, z pohledu

---

⁷⁴ DĚDIČ, J. *Obchodní zákoník. Komentář. Díl IV.* Praha: Nakladatelství POLYGON, 2002, 3636 – 3637 s.

⁷⁵ Právo na odměnu se opírá o splnění povinnosti zasílatele obstarat přepravu, pročež je logický závěr, že v případě samovstupu není přeprava obstarána, nýbrž provedena, a tudíž právo na odměnu zasílateli nevznikne. Srov. PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku. 5. díl.* Praha: Linde Praha, a.s., 1999, 210 s.

⁷⁶ PATAKYOVÁ, M. a kol *Obchodný zákonník. Komentár.* 3. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2010, 1056 s.

příkazce zůstává primárním závazkem zasílatele obstarání přepravy zásilky, přičemž opačný výklad (tj. automatické uzavření přepravní smlouvy v důsledku samovstupu zasílatele) by musel vycházet z předpokladu, že příkazce bez jakékoliv vlastní volní kooperace vstoupí do dalšího závazkového vztahu, která interpretace je v rozporu se smluvní svobodou jako bazálním principem soukromě právních vztahů.⁷⁷ Byť další (novější) odborná literatura poukazuje na legislativní nedokonalost rozebíraného ustanovení § 605 odst. 1 ObchZ (ve srovnání se zahraničními kodifikacemi), stejně jako na názorovou roztržičnost ohledně této otázky a absenci příslušných judikатурních výstupů, dochází ke stejnému závěru, a sice že samovstupem zasílatele zůstává zachován – vedle nároku na zaplacení přepravného – též jeho nárok na úplatu ze zasílatelské smlouvy, neboť využitím tohoto institutu jeho povinnosti ze zasílatelské smlouvy nezanikají, když především zůstává zachována jeho povinnost respektovat zájmy příkazce.⁷⁸

Tyto slovenské doktrinní výstupy však **česká právník obec zásadně odmítá**, k čemu je zřejmě nutné se přiklonit. Názor o nemožnosti vzniku přepravního závazku bez vlastního projevu vůle příkazce jistě má určité logické opodstatnění, nelze však opomenout, že příkazce má právo samovstup zasílatele (a tím automatický vznik přepravní smlouvy) zakázat, a to buď ve smlouvě, anebo dokonce pouze jednostranně. V opačném případě (byť nepřímě) projevuje příkazce souhlas s tím, aby zasílatel vstoupil do postavení dopravce a „bez dalšího“ tak vykonával všechna práva a plnil všechny povinnosti z přepravní smlouvy. A to nemluvě o tom, že bezpochyby primárním ekonomickým zájmem (kauzou) příkazce je vždy provedení přepravy zásilky, nikoliv její zajištění. Ano, příkazce hodlá z různých ekonomických, časových, bezpečnostních či jiných důvodů využít služeb zasílatele, jeho hlavním zájmem však zůstává v každém případě přepravení věci; jen a pouze z tohoto důvodu uzavírá smlouvu zasílatelskou.

I dle **německé právní úpravy** je zasílatel oprávněn sám provést přepravu, kterou má pouze obstarat. Výslovně jej k tomu opravňuje ustanovení § 458 HGB, které řeší právo samovstupu zasílatele, tedy *Selbsteintritt des Spediteurs* a představuje jednu

---

⁷⁷ MAMOJKA, M. a kol. *Obchodný zákonník. Velký komentár. 2. zväzok*. Bratislava: Eurokódex, s.r.o., 2016, 465 s.

⁷⁸ Srov. OVEČKOVÁ, O. a kol. *Obchodní zákonník. Velký komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer s.r.o., 2017, 1023 s.

ze tří zákonem presumovaných situací,⁷⁹ v nichž dochází mj. ke změně odpovědnostního režimu zasílatele, který již dále neodpovídá pouze za škodu vzniklou na převzaté zásilce při obstarání přepravy, nýbrž i za škodu vzniklou při samotném provádění přepravy, tzn. jako dopravce. Existují tak „vedle sebe“ smlouva zasílatelská a přepravní, na jejichž základě již zasílatel sám dluží svému příkazci provedení přepravy a nabývá tak dvojí právní status zasílatel – dopravce; nedochází tedy k zániku zasílatelské smlouvy, neboť závazek zasílatele k organizaci přepravy zůstává jeho samovstupem nedotčen.⁸⁰ Samovstup zasílatele lze smluvně vyloučit,⁸¹ nicméně není-li tomu tak, je zasílatel oprávněn v každém případě vstoupit do práv dopravce, a to buď výslovným, anebo konkludentním projevem vůle, o němž musí svého příkazce zpravit; vycházejí však ze samotné povahy zasílatelského závazku, jehož plnění má sloužit prospěchu třetí osoby, tj. příkazce (*fremdnützig*), neměl by zasílatel využít svého práva samovstupu, lze-li požadovanou přepravu provést spolehlivějším, jistějším, rychlejším či levnějším způsobem (dopravcem).⁸² Co se týče otázky možné kolize nároku na zaplacení zasílatelské odměny a přepravného, slovenské doktrinní výstupy nelze německou právní naukou podpořit, neboť poslední věta § 458 HGB normuje, že zasílatel může v případě svého samovstupu požadovat odměnu za svou zasílatelskou činnost, stejně jako obvyklé přepravné; je tak legálně zakotvena současná existence těchto nároků v případě samovstupu zasílatele.

1.3.5. Přiměřené použití ustanovení o komisi

Zasílatelská smlouva je **druhem komisionářské smlouvy**, což lze dovodit již z jejího základního ustanovení (§ 2455 NOZ). Podle toho platí, že komisionářskou smlouvou se komisionář zavazuje obstarat pro komitenta na jeho účet vlastním jménem určitou záležitost, za což je komitent povinen zaplatit komisionáři odměnu. „Určitou záležitostí“ je v případě zasílatelské smlouvy přeprava věci, resp. úkony s přepravou

---

⁷⁹ Další dvě jsou tzv. přejímací sazba (*Spedition zu festen Kosten*) dle ustanovení § 459 HGB a sběrná služba (*Sammelladung*) podle ustanovení § 460 HGB.

⁸⁰ PASCHKE, M., FURNELL, W. *Transportrecht*. 1. vydání. Mnichov: Verlag C. H. Beck, 2011, 155 – 156 s.

⁸¹ HEIDEL, T., SCHALL, A. *Handelsgesetzbuch. Handkommentar*. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2011, 2539 s.

⁸² GLANEGGER, P., GÜROFF, G., KIRNBERGER, CH., KUSTERER, S., PEUKER, M., RUß, W., SELDER, J., STUHLFELNER, U. *Handelsgesetzbuch. Heidelberger Kommentar*. Heidelberg: C. F. Müller Verlag, 2002, 1052 - 1053 s.

související. Zásílatelská smlouva patří mezi nejpoužívanější smluvní typy v podnikatelských vztazích, neboť přepravní a logistické vztahy (především v mezinárodní přepravě) stojí zpravidla na zásílatelských smlouvách a spedice je tak mimo drobné nebo lokální podnikání takřka všudypřítomná; zřejmě proto má zásílatelství regulaci jako samostatný smluvní typ, přestože co do podstaty nejde o nic jiného, než o **komisi v přepravě**.⁸³ Současná právní úprava (§ 2482 OZ) recipuje úpravu ustanovení § 609 ObchZ, podle kterého se na zásílatelskou smlouvu použijí podpůrně ustanovení o smlouvě komisionářské. Toto subsidiární použití dovodila konstantně i judikatura.⁸⁴ Podpůrné použití ustanovení o komisionářské smlouvě směřuje též k navazujícím odkazům na další právní úpravu, např. k tomu, že pokud zásílatel věci určené k přepravě (zásilku) za účelem plnění svého závazku dočasně uskladní, bude odpovídat za škodu na těchto věcech podle ustanovení o smlouvě o skladování (srov. 2465 odst. 1 OZ).⁸⁵

Ze subsidiárního použití právní úpravy komisionářské smlouvy lze mj. dovodit, že zásílatel je povinen **chránit příkazcovi zájmy**, které zná⁸⁶ a zpravit ho o všech okolnostech, jež mohou mít vliv na změnu jeho příkazů či pokynů (srov. § 2460 odst. 1

---

⁸³ BEJČEK, J., ŠILHÁN, J. a kol. *Obchodní smlouvy. Závazky v podnikání. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2015, 307 s.

⁸⁴ Srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 04. 2003, sp. zn. 29 Cdo 2629/2000, kde soud mj. uzavřel, že *přiměřenou aplikací ustanovení o smlouvě komisionářské na zásílatelskou smlouvu se totiž rozumí takové použití příslušných ustanovení o komisionářské smlouvě, podle kterého se na postavení zasílatele (dovolatelky), coby obstaravatele přepravy věci, přiměřeně vztahují ustanovení o právech a povinnostech komisionáře, coby osoby, jež pro komitenta zařizuje vlastním jménem na jeho účet určitou obchodní záležitost; pro vedlejší účastníci (příkazce) pak přiměřeně platí ustanovení o právech a povinnostech komitenta. V intencích tohoto závěru pak nemůže obstát tvrzení, že dovolatelka mohla vymáhat pohledávku vedlejší účastnice podle § 586 ObchZ jen na základě písemné smlouvy o postoupení této pohledávky. Posledně zmiňované ustanovení zakotvuje pravý opak, totiž že komisionář (dovolatelka) je oprávněn a povinen vymáhat splnění závazků osobami, s nimiž uzavřel smlouvu při zařizování záležitosti komitenta (vedlejší účastnice), svým jménem na účet komitenta (vedlejší účastnice) nebo [jestliže s tím komitent (vedlejší účastnice) souhlasí] musí komitentovi (vedlejší účastnici) postoupit pohledávky odpovídající těmto závazkům. Dále srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 04. 2008, sp. zn. 32 Cdo 1000/2007, v němž se podává, že *subsidiárně lze použít pro zásílatelskou smlouvu jen ta ustanovení z úpravy smlouvy komisionářské v § 577 a násl. ObchZ, jež nejsou zvlášť upravena v ustanoveních § 601 a násl. ObchZ o smlouvě zásílatelské.**

⁸⁵ SUCHOŽA, J., HUSÁR, J., MAREK, K., RABAN, P. *Česko-slovenské kontexty obchodního práva.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011, 368 s.

⁸⁶ Zásílatel je tedy povinen postupovat v souladu se zájmy příkazce, o nichž má vědomost i z jiného zdroje, než ze zásílatelské smlouvy, zásílatelského příkazu a pokynů příkazce (srov. PATAKYOVÁ, M. a kol. *Obchodný zákoník. Komentář.* 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 1055 s.). Jiná (starší) odborná literatura zase poukazuje na to, že povinnost zasílatele chránit známé zájmy příkazce neznámá, že zásílatel je povinen příkazcovi možné zájmy z vlastní iniciativy zjišťovat; zákonodárce pouze zakotvuje právní význam informací, které objektivně a jakýmkoli způsobem došly k zásílateli, a současně odmítá zásílateli argument, že příkazcovi zájmy nerespektoval, přestože je znal, neboť mu nebyly (příkazcem) formálně sděleny (srov. PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku. 5. díl.* Praha: Linde Praha, a.s., 1999, 204 s.).

OZ).⁸⁷ Od těchto se zasílatel může odchýlit jen tehdy, je-li to v zájmu příkazce a (současně) nemůže-li si vyžádat jeho včasný souhlas. V opačném případě nemusí příkazce uznat jednání zasílatele za provedené na jeho účet, odmítne-li účinky takového jednání pro sebe bez zbytečného odkladu poté, co se o obsahu jednání dozvěděl (srov. § 2457 OZ). Lze dodat, že zrušený obchodní zákoník ve svém ustanovení § 602 odst. 1 (tj. v rámci právní úpravy zasílatelské smlouvy) stanovil (obsoletně) povinnost zasílatele řídit se pokyny příkazce, nicméně již starší odborná literatura na duplicitu, resp. nadbytečnost tohoto ustanovení poukazyvala, a to s ohledem na odkazovací § 609 ObchZ, tj. přiměřené použití ustanovení o smlouvě komisionářské.⁸⁸ Také německá doktrína vyzdvihuje zasílatelskou smlouvou založený *vztah důvěry*, z něhož plyne povinnost zasílatele respektovat a chránit zájmy příkazce na levnosti, spolehlivosti a rychlosti zvoleného dopravce i zadané přepravy, a současně povinnost následovat pokyny příkazce (srov. § 454 odst. 4 HGB).⁸⁹

Zákon tedy předpokládá, že příkazce (komitent) bude zasílateli (komisionáři) udělovat **pokyny či příkazy** související s obstaráním jeho záležitosti.⁹⁰ Z hlediska následného zajištění konkrétních (správných) parametrů přepravy zasílatel, jakož i splnění jeho dalších povinností z uzavřené zasílatelské smlouvy, jsou tyto pokyny velmi důležité, neboť se promítají do informací (údajů) a pokynů, které zase zasílatel v postavení odesílatele poskytuje a předává pověřenému dopravci.⁹¹ Tyto pokyny příkazce však nemusí být vždy správné či úplné (samozřejmě mohou být též zcela chybějící, což se v praxi často stává), na kterou skutečnost by měl zasílatel příkazce

---

⁸⁷ Občanský zákoník používá v rámci právní úpravy komisionářské smlouvy (a potažmo též smlouvy zasílatelské) vedle pojmu pokyn též pojem příkaz (§ 2460 a 2470), obsahově jsou však tyto pojmy totožné. Srov. HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2014, 841 s.

⁸⁸ Srov. PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku. 5. díl.* Praha: Linde Praha, a.s., 1999, 201 s.

⁸⁹ PASCHKE, M., FURNELL, W. *Transportrecht.* 1. vydání. Mnichov: Verlag C. H. Beck, 2011, 151 s.

⁹⁰ Nejvyšší soud ČR řešil ve svém usnesení ze dne 27. 03. 2008, sp. zn. 32 Odo 790/2006, mj. též námitku žalované (příkazce), že ze strany žalobce (zasílatele) nebyla upozorněna na nedostatečnost (neúplnost) svého zasílatelského příkazu co do rozsahu služeb nutných k zajištění její účasti na veletrhu v Moskvě (doprava exponátů na výstavu a z ní ze soustředovacího střediska a jejich skladování před a po výstavě). Soud dovodil, že *připustnost dovolání nemohou založit ani námitky spočívající v tom, že žalobce neupozornil žalovanou na potřebu dalších služeb na místě konání veletrhu, neboť nejde o námitky, které by byly s ohledem na předmět řízení právně významné. K tomu je možné dodat, že nelze odpovědnost za vlastní menší obchodní zdatnost přenášet na jiné a požadovat na nich poskytování informací o postupu při jejich podnikatelské činnosti.*

⁹¹ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 09. 09. 2008, sp. zn. 32 Cdo 1365/2007.

upozornit.⁹² Taková povinnost sice není explicitně zakotvena v rámci právní úpravy komise či zasílatelství, nicméně ji lze implicitně dovodit z obecné fiduciární povinnosti komisionáře (zasílatele) chránit zájmy komitenta (příkazce) dle § 2475 OZ a § 2460 odst. 1 OZ. V případě porušení této povinnosti bude dána **odpovědnost zasílatele** za vzniklou škodu, avšak nikoliv na bázi jeho zvláštní „zasílatelské“ odpovědnosti (za škodu vzniklou na převzaté zásilce) ve smyslu § 2478 OZ, nýbrž na základě obecných ustanovení občanského zákoníku o náhradě škody,⁹³ pochopitelně za splnění dalších vyžadovaných předpokladů, tzn. především vzniku škody, příčinné souvislosti mezi jejím vznikem a porušením povinnosti a neexistencí liberačního důvodu. Ustanovení § 2478 OZ se tedy vztahuje „pouze“ na povinnost zasílatele nahradit škodu vzniklou na převzaté zásilce při plnění jeho hlavní povinnosti dle § 2471 odst. 1 OZ, tj. obstarat příkazci požadovanou přepravu zásilky.⁹⁴

Z hlediska odpovědnostního režimu zasílatele „coby“ dopravce jsou velmi důležitá pro zasílatelskou smlouvu subsidiárně použitelná ustanovení § 2460 a § 2461 OZ (neoznámení osoby dopravce), jakož i § 2466 OZ (nevymáhání splnění povinnosti), o nichž je podrobně pojednáno dále.

---

⁹² Srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 01. 2005, sp. zn. 32 Odo 336/2004, v němž soud posvětčuje závěry odvolacího soudu, který *správně použil v dané věci ustanovení § 603 odst. 1 ObchZ, podle něhož při plnění závazku je zasílatel povinen s vynaložením odborné péče sjednat způsob a podmínky přepravy odpovídající co nejlépe zájmům příkazce, a § 602 odst. 1 ObchZ, který ukládá zasílateli povinnost plnit pokyny příkazce, upozornit jej na zjevnou nesprávnost jeho pokynů a v případě, že zasílatel od příkazce neobdrží potřebné pokyny, je povinen požádat jej o jejich doplnění.*

Dále srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 09. 2015, sp. zn. 23 Cdo 1993/2013.

⁹³ V úvahu přichází zejm. aplikace § 2913 OZ, popř. 2944 OZ.

⁹⁴ Uvedené závěry dovodil Nejvyšší soud ČR již ve svém rozsudku ze dne 22. 04. 2004, sp. zn. 29 Odo 152/2003. V tomto řízení byl uplatněn nárok žalobkyně (jako příkazce) na náhradu škody vzniklé na zásilce, jejíž přepravu obstarávala žalovaná (jako zasílatel). Soud prvního stupně i soud odvolací posoudily smlouvu uzavřenou mezi účastníky sporu, jako smlouvu zasílatelskou, odvolací soud však – na rozdíl od soudu prvního stupně – shledal žalovanou odpovědnou za škodu vzniklou na zásilce dle § 603 odst. 2 ObchZ (nyní § 2478 OZ), když porušila svou povinnost ze závazkového vztahu tím, že *při zajištění přepravy nepostupovala s odbornou péčí, jejíž součástí byla i povinnost upozornit žalobkyni na skutečnost, že pro dovoz alkoholu a cigaretových výrobků do R. platí dovozní kvóty, a že žalobkyně (jako vývozce) musí obstarat „příslušná povolení či opatření zboží příslušnými kolky“.* Obdržela-li žalovaná v tomto bodě *neúplný příkaz, byla povinna podle ustanovení § 602 odst. 1 ObchZ žalobkyni na „zjevnou nesprávnost, resp. neúplnost“ jejich pokynů upozornit.* Odvolací soud konečně dovodil i příčinnou souvislost mezi porušením uvedené povinnosti žalovanou (zasílatelem) a vznikem škody na zásilce. Dovolací soud uvedené závěry podrobil kritice, když zejména připomněl, že zasílatel odpovídá pouze za škodu vzniklou na zásilce při obstarání přepravy, nikoliv při jejím provádění. A jelikož bylo v řízení zjištěno, že škoda vznikla během provádění přepravy, nemůže být dána odpovědnost žalované, jakožto zasílatele dle § 603 odst. 2 ObchZ. Odpovědnost za škodu mohla být dána pouze za splnění předpokladů § 373 a násl., popř. § 758 ObchZ.

1.3.6. Promlčení

Je zajímavé zmínit, že zrušený obchodní zákoník obsahoval zvláštní ustanovení pro délku i počátek promlčecí lhůty u práv vzniklých **vůči zasílateli či dopravci** ze škody na dopravovaných věcech a z opožděného doručení zásilky (srov. § 399 ObchZ).⁹⁵ Jednalo se o roční promlčecí lhůtu, která počínala plynout u práv vzniklých z celkového zničení nebo ztráty zásilky ode dne, kdy zásilka měla být doručena příjemci, u ostatních práv ode dne, kdy zásilka byla doručena.⁹⁶ Občanský zákoník ustanovení § 399 ObchZ recipoval, avšak jen co se týče **počátku plynutí promlčecí lhůty**. Jedná se o ustanovení § 625 OZ, dle něhož platí, že u práva vzniklého z celkového zničení nebo ztráty dopravované věci počne promlčecí lhůta plynout ode dne, kdy zásilka měla být příjemci doručena; byla-li však dopravovaná věc jen poškozena nebo byla-li doručena opožděně, počne promlčecí lhůta plynout ode dne doručení zásilky.

Zůstává tedy otázkou, jestli se uvedené ustanovení § 625 OZ bude vztahovat i na práva vzniklé ze smlouvy zasílatelské. Zřejmě se nutno přiklonit k závěru, že tomu tak nebude. Jak již bylo zmíněno, zákonodárce nepřevzal zvláštní obchodněprávní úpravu zakládající jednoroční promlčecí lhůtu u práv vzniklých ze škody na dopravovaných věcech a z opožděného doručení zásilky *vůči zasílateli*. Obdobné ustanovení, jež by řešilo délku či počátek (zvláštní) promlčecí lhůty vůči zasílateli není lze najít ani

---

⁹⁵ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 02. 2005, sp. zn. 32 Odo 361/2004. V projednávané věci se žalobkyně (jako příkazce) domáhala na žalované (jako zasílateli) náhrady škody z opožděného dodání zásilky, jejíž přepravu měla žalovaná na základě zasílatelské smlouvy obstarat. Žalobkyně totiž předala žalované dne 14. 12. 1999 dokumenty k doručení francouzské bance k proplacení akreditivu do konce lhůty splatnosti do 30. 12. 1999. Žalovaná obstarala přepravu tak, že dne 21. 12. 1999 zaslala prostřednictvím České pošty, st. p. potřebné listiny do Francie letecky doporučeně, přičemž však zásilka byla doručena francouzské bance až dne 05. 01. 2000, pročež nebyl akreditiv žalobkyni ve výši uplatněné částky proplacen. Již soud prvního stupně (i když až po vrácení věci odvolacím soudem) dospěl k závěru, že nárok (ze zasílatelské smlouvy) je promlčen dle ustanovení § 399 ObchZ, přičemž v jednání žalované nespátkoval ani porušení povinnosti ve smyslu § 415 SOZ, tedy obecné prevenční povinnosti (předcházet možným škodám na zdraví, na majetku, na přírodě a životním prostředí). Odvolací soud se s uvedenými závěry ztotožnil. K dovolání žalobkyně Nejvyšší soud ČR potvrdil správnost posouzení charakteru závazkového vztahu (zasílatelská smlouva), vyloučil možnost aplikace právní úpravy dokumentárního akreditivu (srov. § 689 a násl. ObchZ) a konečně posvětil závěry odvolacího soudu, *že není třeba zkoumat, zda žalovaná porušila povinnosti podle § 415 ObčZ, když mezi účastníky byl uzavřen smluvní vztah, avšak nárok z něho je promlčen (srov. Judikát Rc 12/86, podle něhož použití ustanovení § 415 ObčZ přichází v úvahu v tom případě, že není konkrétní právní úprava vztahující se na jednání, jehož protiprávnost se posuzuje). V daném případě však konkrétní právní úprava pro případ opožděného doručení zásilky zasílatelem existuje v § 399 ObchZ, a nárok na uplatnění náhrady škody je podle uvedeného ustanovení promlčen.*

⁹⁶ To však neplatilo pro škodu způsobenou úmyslně (vědomě), kdy platila obecná čtyřletá promlčecí lhůta.

v rámci právní úpravy zasílatelské smlouvy.⁹⁷ Práva ze zasílatelské smlouvy, vč. práva na náhradu škody vzniklé na zásilce při obstarání přepravy, se tudíž budou promlčovat v **obecné tříleté promlčecí lhůtě** dle občanského zákoníku, jež počíná dnem, kdy právo mohlo být uplatněno poprvé, tj. když se oprávněná osoba dozvěděla o okolnostech rozhodných pro počátek běhu promlčecí lhůty, anebo kdy se o nich dozvědět měla a mohla (srov. § 629, 619 odst. 1 a 2 OZ). V případě práva na náhradu škody budou tyto okolnosti zahrnovat vědomost o škodě a osobě povinné k její náhradě (srov. § 620 odst. 1 OZ), přičemž bude platit též zvláštní objektivní promlčecí lhůta dle § 636 OZ (tj. 10 let ode dne, kdy škoda nebo újma vznikla, resp. 15 let v případě úmyslného způsobení škody nebo újmy).

1.4. Odpovědnost zasílatele

Odpovědnost zasílatele vůči příkazci má několik rovin. Pochopitelně bude záviset na ujednáních v zasílatelské smlouvě, nicméně lze „obecně“ hovořit zejména o odpovědnosti za včasné obstarání přepravy, za udělení správných dispozic k provedení přepravy, za upozornění příkazce na zjevnou nesprávnost jeho pokynů, při požádání o doplnění pokynů, při nesprávném rozhodnutí zasílatele při nebezpečí z prodlení (zvolení způsobu, jak naložit se zásilkou), za správné nakládání se zásilkou, za zanedbání odborné péče při sjednávání podmínek přepravy, při odvrácení škody na převzaté zásilce, při zanedbání povinnosti podat příkazci zprávu o škodě, která zásilce hrozí nebo která již vznikla, spočívající v péči při prodeji zásilky, jíž hrozí bezprostřední podstatná škoda.⁹⁸

1.4.1. Odpovědnost zasílatele za škodu na převzaté zásilce

Zasílatel odpovídá za **škodu na převzaté zásilce, pokud vznikla při obstarávání přepravy** (srov. § 2478 OZ). Jedná se o odpovědnost za odvratitelnou

---

⁹⁷ Naproti tomu právní úprava smlouvy o přepravě věci stanovuje v § 2569 OZ zvláštní promlčecí, resp. speciální lhůtu, v rámci které musí být nárok na náhradu škody na zásilce vůči dopravci uplatněn. Je to lhůta 6 měsíců, jež počíná plynout ode dne převzetí zásilky, anebo nebyla-li zásilka převzata, ode dne, kdy měla být doručena. Pozdě uplatněné právo soud k námitce dopravce nepřizná.

⁹⁸ MAREK, K. *K obchodním závazkovým vztahům*. Praha: Vysoká škola veřejné správy a mezinárodních vztahů v Praze, o.p.s., 2007, 173 – 174 s.

škodu, která vznikla v období od převzetí zásilky zasílatelem do jejího předání dopravci.⁹⁹ Předpokladem jejího vzniku není porušení smluvních povinností zasílatele, nýbrž objektivní vznik škody na zásilce v uvedeném vymezeném období, přičemž však platí, že výše této škody je omezena výší škody na zásilce¹⁰⁰. Za škodu na zásilce, vznikla-li tato škoda při samotném provádění přepravy, bude odpovídat dopravce.¹⁰¹ Jedná se o stěžejní, historicky podložený¹⁰² rozdíl ve vymezení odpovědnosti zasílatele a dopravce (za škodu vzniklou na převzaté zásilce), který je však i v současné době aplikační praxi mnohdy zcela neznámý.¹⁰³ Možno konstatovat, že současná právní úprava odpovídá ustanovení § 603 odst. 2 ObchZ, avšak s (více méně terminologickou) změnou definice liberačního důvodu zasílatele (odborná, resp. potřebná péče).

Zákonodárce tedy ve zmíněném ustanovení § 2478 OZ zakotvuje **zvláštní objektivní odpovědnost**¹⁰⁴ zasílatele za škodu na převzaté zásilce, a to včetně (zvláštního) liberačního důvodu. **Předpoklady** této odpovědnosti jsou:

- a) uzavření zasílatelské smlouvy,
- b) převzetí zásilky zasílatelem,¹⁰⁵

---

⁹⁹ POKORNÁ, J., KOVAŘÍK, Z., ČÁP, Z. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. II. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, 1690 s.

¹⁰⁰ OVEČKOVÁ, O. a kol. *Obchodný zákonník. Velký komentář*. Bratislava: Wolters Kluwer s.r.o., 2017, 1020 s.

¹⁰¹ Srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 04. 2004, sp. zn. 29 Odo 152/2003, kde se uzavírá, že *zasílatel (při absenci jiné dohody) neodpovídá za škodu na zásilce vzniklou při přepravě věci, nýbrž pouze za škodu na převzaté zásilce vzniklou při obstarávání přepravy, tj. neodpovídá za případné porušení smlouvy sjednané s dopravcem a za škody vzniklé porušením přepravní smlouvy dopravcem*.

Dále srov. též usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 09. 07. 2008, sp. zn. 32 Cdo 893/2007

¹⁰² Již čl. 380 Všeobecného obchodního zákoníku č. 1/1863 ř. z. stanovil, že speditoři ručí za každou škodu, která vzejde zanedbáním péče řádného kupce při převzetí a uschování nákladu, při volbě dovozníků, plavců nebo mezispeditořů a vůbec při provádění převzatého zaslání zboží. K tomu však odborná literatura uvádí, že rozsah odpovědnosti zasílatele byl v uvedeném kodexu (čl. 380) stanoven dost široce, přičemž však nebylo jasné, nakolik tato odpovědnost zahrnovala i odpovědnost za jednání dopravce, když význam pružné formulace „při provádění zaslání zboží“ vyžadoval další interpretaci. Z judikatury z období platnosti tohoto kodexu je zřejmé, že překrývání s odpovědností dopravce nebylo zcela vyloučeno. Srov. dále PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku*. 5. díl. Praha: Linde Praha, a.s., 1999, 194 s.

¹⁰³ Autor této práce prováděl v r. 2014 pod záštitou dopravní platformy TRANS.EU školení cca 40 zaměstnanců vybraných přepravních a zasílatelských firem, přičemž dotazníkem u těchto osob bylo zjištěno, že jim nebyl znám ani uvedený základní (stěžejní) rozdíl v odpovědnosti za škodu na převzaté zásilce u dopravce, resp. zasílatele.

¹⁰⁴ Odpovědnost zasílatele, jakožto odpovědnost smluvní, je koncipována na principu objektivní odpovědnosti, tzn. je dána bez ohledu na případné zavinění zasílatele. Z tohoto pojetí obecné (objektivní) odpovědnosti za škodu vycházela i předchozí právní úprava v obchodním zákoníku, což znamená, že strana, která porušila svoji povinnost, byla povinna vzniklou škodu nahradit, a to bez zřetele k tomu, zda porušení této povinnosti zavinila či nikoliv, přičemž své odpovědnosti se mohla zprostit pouze dovoláním se a prokázáním existence liberačního důvodu (v obecné rovině okolností vylučujících odpovědnost dle § 374 ObchZ). Srov. DĚDIČ, J. *Obchodní zákoník. Komentář. Díl IV*. Praha: Nakladatelství POLYGON, 2002, 3403 s.

- c) vznik škody na zásilce v období od jejího převzetí zasílatelem do jejího vydání dopravci,
- d) neexistence liberačního důvodu na straně zasílatele.

První, zdánlivě jasná podmínka znamená, že právní jednání zakládající mezi zúčastněnými stranami závazkový vztah, musí obsahovat alespoň **podstatné náležitosti zasílatelské smlouvy** vymezené základním ustanovením § 2471 OZ (srov. § 1746 odst. 1 OZ). Současně však nemůže dojít at' už k úmyslné, anebo neúmyslné změně povahy tohoto závazku samovstupem zasílatele (srov. § 2474 OZ), v důsledku neoznámení osoby dopravce (srov. § 2460 a § 2461 OZ) či nevymáhání splnění povinností z přepravní smlouvy zasílatelem (srov. § 2466 OZ).

Co se týče druhého uvedeného předpokladu, tento musí znamenat skutečné převzetí zásilky zasílatelem, a to za účelem splnění jeho základní povinnosti z uzavřené zasílatelské smlouvy (tj. obstarat přepravu zásilky). V praxi samozřejmě velmi často dochází k tomu, že zasílatel zásilku nikdy nepřebírá,¹⁰⁶ což je obvyklé zejména u objemově, hmotnostně či kvantitativně větších zásilek. Tato skutečnost tak sama o sobě vylučuje odpovědnost zasílatele dle § 2478 OZ. Převzetí zásilky zasílatelem nutno vykládat v tom smyslu, že toto převzetí znamená jakoukoliv **moc (vládu) nad zásilkou, resp. možnost s ní disponovat**, za což je nutné považovat též odevzdání klíčů od skladu, haly či jiných prostor, kde se zásilka nachází, stejně jako umožnění jiného přístupu zasílatele k zásilce za účelem splnění jeho povinnosti obstarat přepravu zásilky. V německé právní doktríně se používá pojem *období péče (zasílatele) o zásilku*, tedy *die Obhutszeit*, nebo též *der Obhutszeitraum des Spediteurs*. V tomto období odpovídá zasílatel (bez ohledu na zavinění) za škodu, jež vznikla v důsledku ztráty či poškození zásilky (srov. § 461 odst. 1 HGB). Začátek a konec tohoto období bude vždy záviset od konkrétních okolností případu, přičemž odpovědnost zasílatele se aktivizuje okamžikem vzniku škody na zásilce a není nezbytně nutné, aby v tomto období vznikla i samotná příčina (vzniku) škody; tato péče znamená, že zasílatel má zboží (zásilku) ve své držbě, resp. pod svojí záštitou, a to z důvodu, že mu bylo příkazcem (resp. jinou osobou) za účelem jeho zaslání předáno či svěřeno.¹⁰⁷

---

¹⁰⁵ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 03. 2008, sp. zn. 32 Odo 272/2006.

¹⁰⁶ Jeho činnost má tak ryze obstaravatelský charakter (*Sofaspediteur*).

¹⁰⁷ EBENROTH, C. T., BOUJONG, K., JOOST, D. *Handelsgesetzbuch. Band 2. Kommentar*. Mnichov: Verlag C. H. Beck / Verlag Franz Vahlen, 2001, 1030 s.

Škoda na zásilce vznikne zásadně v důsledku její ztráty, odcizení, zničení či poškození.¹⁰⁸

K poslednímu předpokladu zasílatelovi zvláštní odpovědnosti (tj. neexistence liberačního důvodu) již bylo shora naznačeno, že dle předešlé právní úpravy v obchodním zákoníku se zasílatel mohl této odpovědnosti zbavit prokázáním vynaložení veškeré odborné péče. Stávající kodex naproti tomu vyžaduje – i když to není explicitně stanoveno v § 2478 OZ – **potřebnou péči**, a to s ohledem na ustanovení § 2475 OZ, dle něhož je zasílatel povinen jednat (ujednat způsob a podmínky přepravy) s vynaložením potřebné péče. Zůstává tedy otázkou, nakolik budou použitelné judikaturní i doktrinální výstupy, jež se věnují právě požadavkům zachování odborné péče zasílatelem.¹⁰⁹ Lze se přiklonit k názoru, že **dosavadní závěry použitelné budou**, a to zejména s ohledem na zásadně podnikatelský charakter činnosti zasílatele, jehož takto nutno považovat za odborníka i ve smyslu ustanovení § 5 odst. 1 OZ. Těžko říct, jestli úmyslem zákonodárce bylo právě uvedené rozlišování (ne)podnikatelského statusu zasílatele, když by tedy zasílatel nepodnikatel musel v rámci své liberace prokazovat „pouze“ potřebnou péči, zatímco zasílatel podnikatel zase péči odbornou (tzn. potřebnou péči „rozšířenou“ o požadavek odbornosti dle § 5 odst. 1 OZ). Proti takovému výkladu však svědčí např. samotná právní úprava smlouvy o přepravě věci, kde je jeden z liberačních důvodů dopravce (hlavní liberační důvod dle § 2566 odst. 1 OZ) vázán mj. na prokázání vynaložení odborné péče. A zajisté není rozumného důvodu, aby i v případě přepravní smlouvy, resp. jiných závazků, jež vyžadují při plnění smluvních povinností té které strany zachování odborné péče, nebyla (v uvedených

---

¹⁰⁸ K tomu srov. část 3.2.6.1. této práce (ztráta, poškození a zničení zásilky).

¹⁰⁹ Srov. článek na internetovém portále www.dnoviny.cz ze dne 11. 07. 2016 s názvem *Nový občanský zákoník přinesl do zasílatelství řadu změn*, jehož autorem je p. Martina Vampulová a který pojednává o proběhnuvším odborném semináři JUDr. Pavla Sedláčka a JUDr. Miloše Pohůnka na téma právní úpravy zasílatelské smlouvy v novém občanském zákoníku, přičemž poukazuje na to, že *dalším specifikem je skutečnost, že podle OZ je zasílatel povinen sjednat způsob a podmínky přepravy s vynaložením „potřebné péče“*. *Ta však není v OZ definována a je uložena jen zasílateli. Naproti tomu „odborná péče“ je definována v paragrafu 5 OZ, jehož odstavec 1 zní: „Kdo se veřejně nebo ve styku s jinou osobou přihlásí k odbornému výkonu jako příslušník určitého povolání nebo stavu, dává tím najevo, že je schopen jednat se znalostí a pečlivostí, která je s jeho povoláním nebo stavem spojena. Jedná-li bez této odborné péče, jde to k jeho tíži.“* *Dosud však neexistují judikáty, které by vysvětlily, zda potřebná péče zahrnuje odbornou péči zasílatele, který také ve smyslu citovaného paragrafu 5 odst. 1 OZ spadá do zmíněné kategorie. Lze však předpokládat, že potřebná péče zasílatele zahrnuje rovněž odbornou péči.* Celý článek je dostupný online zde: <http://www.dnoviny.cz/spedice-logistika/novy-obcansky-zakonik-prinesl-do-zasilatelstvi-radu-zmen>

intencích) rozlišována podnikatelská a nepodnikatelská činnost dopravce, a potažmo tomu odpovídající požadavek odborné, resp. potřebné péče.¹¹⁰

Zasílatel se každopádně (dle stávající právní úpravy) své odpovědnosti za škodu na převzaté zásilce zbaví, pokud ji **nemohl odvrátit ani s vynaložením potřebné péče**.¹¹¹ Nemožnost odvrácení vzniklé škody ani při zachování této péče musí být ze strany zasílatele tvrzena a prokázána, a tudíž jednajícím soudem zkoumána.¹¹² Toto zkoumání však nelze provádět dle subjektivní způsobilosti individuálního zasílatele, nýbrž na základě objektivních kritérií odpovídajících úrovni poznání a zkušeností v (podnikatelském) oboru zasílatelství.¹¹³ Uvedený **důvod liberace je vyčerpávající** (jediný), protože nelze aplikovat liberační důvod stanovený v § 2913 odst. 2 OZ. I když nutno dodat, že názory na tuto věc se ve starší odborné literatuře různily. První názor připouštěl současnou existenci zvláštního liberačního důvodu zasílatele dle § 603 odst. 2 ObchZ (tj. vynaložení odborné péče při odvrácení škody na zásilce) a obecných liberačních důvodů, tj. okolností vylučujících odpovědnost dle § 374 ObchZ.¹¹⁴ Naproti tomu odlišný doktrinální výstup tento závěr kritizoval, a to poukazem na koncepční pojetí vztahu obecné a zvláštní úpravy (odpovědnosti za škodu), když zvláštní úprava vždy nahrazuje úpravu obecnou a nestojí vedle ní, pokud je předmět úpravy (liberace)

---

¹¹⁰ Uvedenou logiku zákonodárce by snad bylo možné opřít o přísnější podmínky provozování činnosti (živnosti) dopravce dle zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve smyslu kterého je *silniční motorová doprava* živností koncesovanou, zatímco *zasílatelství a zastupování v celním řízení* je „pouze“ živností volnou.

¹¹¹ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 01. 2005, sp. zn. 32 Odo 336/2004, kde se dovozuje, že žalovaná (zasílatel) porušila povinnosti ze závazkového vztahu ve smyslu uvedených ustanovení obchodního zákoníku (pozn. § 602 odst. 1 ObchZ a § 603 odst. 1 ObchZ) tím, že při zajištění přepravy nepostupovala s odbornou péčí, a to nejen při uzavírání smlouvy s dopravcem, ale i při zajišťování ostatních podmínek přepravy, jejichž součástí bylo upozornit žalobkyni na zjevnou nesprávnost, resp. neúplnost jejich pokynů k přepravě, přičemž část zásilky obsahující potravinářské zboží neměla dostatečné doklady pro dovoz na území států Evropské unie, neboť obsahovala jen veterinární atest vydaný Městskou veterinární správou v B., který nebyl dostačující pro dovoz zboží do místa určení. Odvolacímu soudu nelze vytknout nesprávné právní posouzení věci, dovedl-li poté, že v příčinné souvislosti s porušením těchto povinností vznikla žalobkyni škoda, za níž žalovaná odpovídá podle § 603 odst. 2 a § 373 a násl. ObchZ. Nejvyšší soud podpořil tuto argumentaci odkazem na starší judikaturu (Sbírka rozhodnutí Nejvyššího soudu z r. 1918 až 1938, tzv. sbírka „Vážný“ č. 4464 z r. 1924), kde se uvádí, že je na zasílateli, aby opatřil veškeré doklady o dopravních výdajích, aby volil takového mezzasílatele, který může provést dopravu co nejdříve a aby zpravil svého příkazce o každé důležité překážce dopravy.

¹¹² Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 06. 2014, sp. zn. 23 Cdo 1914/2013, kde se uzavírá, že povinnosti zasílatele je uzavřít smlouvu o přepravě (či uskutečnit přepravu sám). Pro postup zasílatele při sjednávání přepravy jsou určující požadavky odborné péče a zájmy příkazce známé zasílateli. Obecně lze konstatovat, že je třeba zkoumat zachování odborné péče.

¹¹³ KROFTA, J. *Přepavní právo v mezinárodní kamionové dopravě*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2015, 48 s.

¹¹⁴ DĚDIČ, J. *Obchodní zákoník. Komentář. Díl IV*. Praha: Nakladatelství POLYGON, 2002, 3636 s.

stejný; předvídatelnost, odvrátitelnost i překonatelnost vzniklé škody by proto měla být posuzována (pouze) z hlediska odborné péče zasílatele.¹¹⁵ K tomuto názoru se přiklání též současná slovenská odborná literatura, když připomíná, že obecná právní úprava (§ 374 ObchZ) představuje v daném případě větší možnost liberace, než úprava zvláštní (§ 603 odst. 2 ObchZ), kterou takto nelze rozšiřovat zejména průnikem subjektivního momentu (fenomén „nepředvídatelnosti“), a dále (správně) poukazuje na to, že tímto způsobem by v konečném důsledku došlo k anulování samotné podstaty zvláštní úpravy odpovědnosti zasílatele za škodu na převzaté zásilce.¹¹⁶

Rozsah náhrady škody, jež vznikla na zásilce převzaté zasílatelem, není zákonem, resp. jiným právním předpisem (např. mezinárodní úmluvou) nijak omezen, na rozdíl od odpovědnosti dopravce v mezinárodní silniční přepravě zboží (přepravě podléhající režimu Úmluvy CMR). Samozřejmě v prostoru smluvní volnosti soukromého práva nelze vyloučit, aby rozsah zasílatelovi odpovědnosti za škodu byl limitován samotnou smlouvou, a to buď výslovným ujednáním, anebo např. odkazem na Všeobecné zasílatelské podmínky Svazu spedice a logistiky ČR.¹¹⁷

Konečně je zajímavé zmínit, že pokud zasílatel převezme zásilku a tuto následně (předtím, než je předána dopravci k přepravě) uskladní, bude **odpovídat jako skladovatel**. Uvedená konstrukce (teze) vychází z ustanovení § 2482 OZ (přiměřené použití ustanovení o komisi), a potažmo subsidiárně aplikovatelného ustanovení § 2465 odst. 1 OZ, dle něhož po dobu, kdy má komisionář (zasílatel) u sebe věci (zásilku) převzaté od nebo pro komitenta (příkazce), má povinnosti jako skladovatel. Pro odpovědnost skladovatele zase platí § 2426 OZ, dle něhož je skladovatel povinen nahradit škodu vzniklou na převzaté věci v době od jejího převzetí do jejího vydání. Období skladovatelovi a zasílatelovi odpovědnosti je tudíž stejné. Nad rámec jejich stejného liberačního důvodu, jímž je nemožnost odvrácení škody ani při vynaložení

---

¹¹⁵ PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku. 5. díl*. Praha: Linde Praha, a.s., 1999, 205 s.

¹¹⁶ SUCHOŽA, J. a kol. *Obchodný zákonník a súvisiace predpisy. Komentár*. Bratislava: Eurounion spol. s r.o., 2016, 1116 s.

¹¹⁷ Aktuální znění těchto podmínek tuto skutečnost upravuje v ustanovení čl. IV. bod 4.4.1. tak, že omezuje odpovědnost zasílatele (1.) ve všech případech částkou odpovídající SDR 20.000 na škodní událost nebo více škodných událostí majících jednu a tutéž příčinu vzniku škody nebo (2.) v případě ztráty, zničení nebo poškození zásilky při obstarání přepravy, popřípadě zásilky převzaté zasílatelem k přepravě nebo k úkonům s přepravou souvisejícím, částkou odpovídající SDR 8,33 za jeden kg brutto hmotnosti ztracené, zničené nebo poškozené zásilky, a konečně (3.) v případě škody vzniklé z opožděného dodání částkou odpovídající výši odměny dle čl. III. bod 3.4 těchto podmínek, tj. ujednané odměny anebo, jestliže nebyla ujednána, odměny podle sazeb zasílatele, popř. přiměřené odměny, jaká se v době uzavření smlouvy a za obdobných podmínek obvykle poskytuje.

odborné, resp. potřebné péče (srov. § 2478 a 2426 odst. 1 OZ), jsou však pro liberaci skladovatele explicitně stanoveny další důvody. Skladovatel takto není povinen nahradit škodu způsobenou ukladatelem nebo vlastníkem věci, anebo vadou nebo přirozenou povahou uložené věci, přičemž škodu způsobenou vadou jejího obalu nahradí pouze tehdy, mohl-li tuto vadu při vynaložení odborné péče poznat a upozornil-li na ni v písemném potvrzení o převzetí věci podle § 2416 OZ (srov. 2426 odst. 2 OZ).

Nelze se však nezamyslet nad uvedenou možností použití právní úpravy odpovědnosti skladovatele na závazkový vztah založený zasílatelskou smlouvou. Judikatura již dávno dovodila, že pro zasílatelskou smlouvu lze subsidiárně použít jen ta ustanovení z právní úpravy komise, jež nejsou zvlášť upravena v ustanoveních o smlouvě zasílatelské.¹¹⁸ A nakolik jedním z předpokladů zvláštní odpovědnosti zasílatele za škodu vzniklou na převzaté zásilce je právě její převzetí zasílatel, vystává otázka, jestli je vůbec možné na toto převzetí podpůrně aplikovat § 2465 odst. 1 OZ o převzetí věci komisionářem a tím založit jeho povinnosti (a odpovědnost) jako skladovatele. Vyřešení této otázky – pochopitelně při absenci výslovného sjednání skladovatelského závazku (což bude v praxi velmi neobvyklé) – bude zřejmě spočívat v **účelu, za kterým zasílatel zásilku převezme**. Učiní-li tak „pouze“ za účelem obstarání přepravy, bude dána jeho odpovědnost dle § 2478 OZ, v opačném případě, tj. převezme-li zásilku, aby ji předtím, než přistoupí k samotnému obstarání přepravy, uložil a opatroval, bude v takto vymezené době odpovídat jako skladovatel.

Dle **německé právní úpravy** odpovídá zasílatel za škody, jež vznikly v důsledku ztráty či poškození zboží nacházejícího se v jeho péči v souvislosti s plněním jeho závazku (srov. § 461 odst. 1 HGB). Odpovědnost zasílatele za ztrátu či poškození zboží koncipuje německý zákonodárce zásadně shodně jako odpovědnost dopravce, když ve zmíněném ustanovení přímo odkazuje na přiměřené použití právní úpravy jeho odpovědnosti (§ 426, § 427, § 429, § 430, § 431 odst. 1, 2 a 4, § 432, 434 až 436 HGB). Mezi předpoklady zasílatelovi odpovědnosti tedy patří ztráta anebo poškození zboží a založená péče (*Obhut*) zasílatele o toto zboží.¹¹⁹ Za splnění těchto podmínek odpovídá zasílatel jako dopravce, tzn. bez ohledu na zavinění, s náhradovou

---

¹¹⁸ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 04. 2008, sp. zn. 32 Cdo 1000/2007.

¹¹⁹ HEIDEL, T., SCHALL, A. *Handelsgesetzbuch. Handkommentar*. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2011, 2543 s.

povinností dle § 429 HGB a omezeně (srov. § 431 odst. 1, 2 a 4 HGB).¹²⁰ Přispěje-li ke vzniku škody chování příkazce anebo vada převzatého zboží, je dáno spoluzavinění, a to dle rozsahu v jakém tyto okolnosti „napomohly“ vzniku škody (srov. § 461 odst. 3 HGB).

1.4.2. Odpovědnost zasílatele za jinou škodu

Zasílatel odpovídá příkazci za jakoukoliv **škodu, která mu vznikla v důsledku porušení povinností zasílatele** stanovených uzavřenou (zasílatelskou) smlouvou. Tato odpovědnost se však nebude řídit ustanovením § 2478 OZ, tj. zvláštní zasílatelovou odpovědností za škodu vzniklou na převzaté zásilce, nýbrž především ustanovením § 2913 odst. 1 OZ, dle něhož poruší-li strana smluvní povinnost, nahradí škodu z toho vzniklou druhé straně nebo i osobě, jejímuž zájmu mělo splnění ujednané povinnosti zjevně sloužit.¹²¹ Zasílatel se své odpovědnosti za škodu zbaví prokázáním, že mu ve splnění povinnosti ze smlouvy dočasně nebo trvale zabránila mimořádná nepředvídatelná a nepřekonatelná překážka vzniklá nezávisle na jeho vůli (srov. § 2913 odst. 2 OZ).

Základní povinností zasílatele v závazkovém vztahu založeném zasílatelskou smlouvou je obstarání přepravy zásilky, která činnost zahrnuje zejména vyhledání vhodné dopravní cesty, určení správného dopravního prostředku a zajištění spolehlivého a současně co nejlevnějšího dopravce. Jinými slovy, úkolem zasílatele má být v každém

---

¹²⁰ PASCHKE, M., FURNELL, W. *Transportrecht*. 1. vydání. Mnichov: Verlag C. H. Beck, 2011, 159 s.

¹²¹ Ke správnému určení odpovědnostního režimu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 09. 09. 2008, sp. zn. 32 Cdo 1365/2007, ve kterém případě soud prvního stupně uznal 1. žalovanou (zasílatele) odpovědnou vůči žalobkyni (příkazci) za škodu vzniklou ztrátou zásilky, resp. zničením této posléze nalezené zásilky. Prvostupňový soud posoudil závazkový vztah jako zasílatelskou smlouvu a odpovědnost 1. žalované založil na ustanovení § 415 ObčZ, když uzavřel, že udělením nesprávného pokynu dopravci (2. žalované) ke zničení nalezené zásilky došlo k porušení zejm. obecné prevenční povinnosti. Odvolací soud sice rozsudek potvrdil, avšak uvedený názor nesdílel, když odpovědnost 1. žalované posoudil jako odpovědnost dopravce za škodu vzniklou na zásilce její ztrátou [soud však pochybil, neboť právní kvalifikaci závazkového vztahu, jakožto vztahu z přepravní smlouvy, založil na podkladě zjištění sjednání tzv. přejímací sazby (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 03. 2008, sp. zn. 32 Odo 272/2006)]. Nejvyšší soud konstatoval, že odvolací soud zatížil řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, přičemž uzavřel, že *z obsahu spisu se podává, že zatímco soud prvního stupně posuzoval škodu vzniklou žalobkyni zničením posléze nalezené zásilky z titulu obecné odpovědnosti první žalované za škodu, odvolací soud se zabýval odpovědností první žalované za ztrátu zásilky během letecké nákladní přepravy. Odvolací soud tedy rozhodoval o jiné škodě než soud prvního stupně. Je třeba zdůraznit, že soudy obou stupňů posuzované odpovědnostní roviny jsou zcela odlišné, neboť mají rozdílný skutkový základ; v žádném případě tedy nejde o různé právní posouzení téhož skutku.*

případě to, aby zásilka příkazce dorazila do místa určení nepoškozená, neznehodnocená, v co nejkratším, resp. požadovaném čase a s co nejmenšími náklady k tíži příkazce. Literou zákona je tato zasílatelova činnost (obstarání přepravy) konkretizována jeho **povinností sjednat způsob a podmínky přepravy s vynaložením potřebné péče** tak, aby co nejlépe vyhovovaly zájmům příkazce, které zná (srov. § 2475 OZ). V případě porušení této povinnosti bude zasílatel odpovídat příkazci za škodu vzniklou na zásilce, resp. za jinou škodu, vzniklou v příčinné souvislosti s tímto porušením.

Zasílatel takto může odpovídat za škodu vzniklou příkazci v důsledku sjednání nesprávné přepravní trasy, nevhodného dopravního prostředku, udělení nesprávných informací či dispozic dopravci atd. Nicméně u volby (ne)vhodného dopravce, především v případech tzv. podvodných přeprav,¹²² může vyvstat otázka, co všechno se rozumí, resp. má rozumět vynaložením potřebné péče ze strany zasílatele. Jen stěží lze totiž od zasílatele, stejně jako od každého jiného podnikatele, požadovat, aby obchodoval pouze s partnery (dopravci či meziasílateli), jejichž spolehlivost již „osobně“ prověřil vlastní předchozí obchodní spoluprací. Na druhou stranu však ani dnes zcela běžné prověření obchodního partnera kontrolou veřejných rejstříků (obchodní, živnostenský, insolvenční rejstřík atd.), vyžádáním potřebných licencí a oprávnění, dokladů prokazujících pojištění odpovědnosti za škodu, prověření dopravních databank či dostupných dluhových databází atd., nemusí být dostatečné k odhalení nespolehlivého či dokonce podvodného dopravce.¹²³ Zachování potřebné péče zasílatелеm – ve vztahu k možnému odvrácení škody vzniklé v důsledku porušení této povinnosti – bude proto soud v případě sporu hodnotit posouzením konkrétních

---

¹²² Podvodné přepravy jsou někdy označovány též jako „fantomové přepravy“ a jejich princip spočívá v tom, že určitý podvodný subjekt se za účelem vylákání zásilky vydává za subjekt existující a řádně fungující. Tito podvodníci používají velmi často sofistikované metody a předkládají přesvědčivé, velmi dobře padělané či upravené, případně i pravé (je-li zneužita identita existující osoby) doklady prokazující jejich identitu, oprávnění k poskytování přepravních, resp. zasílatelských služeb, pojištění jejich odpovědnosti za škodu atd. Srov. SEDLÁČEK, P., FLORIÁN, M. *Vybrané otázky z přepravy a zasílatelství*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, 161 s.

¹²³ Srov. prezentaci pplk. Ing. Ivo Kartuse z Policejního prezidia ČR, úřad služby kriminální policie a vyšetřování, odbor obecné kriminality, ze dne 31. 03. 2016, kde autor mj. uvádí, že *podvodná „fantomová“ kamionová přeprava je obrovským problémem současné doby. Tento druh trestné činnosti je mnohdy likvidující pro nic netušící firmy a spedice. V současné době je rozsah trestné činnosti nižší, na rozdíl od let 2010-2012 (v ČR 53-33-52 případů), kdy se jednalo o stovky případů. Rok 2014 (44 skutků v ČR) přinesl nárůst oproti roku 2013 (26 skutků v ČR). V uplynulém období – v roce 2015 (24 skutků) se jednalo o podvodné přepravy převážně se slovenským, maďarským a ukrajinským prvkem. Do určité míry se potvrdilo, že pachatelé úzce spolupracují, a to hlavně v oblasti distribuce odcizeného zboží. Celá prezentace je dostupná online zde: https://events.economia.cz/media/event/16402/files/05-kartus-ivo-policejni-prezidium_43cb7e3.pdf*

okolností případu a je tak na každém zasílateli, aby ve vlastním zájmu věnoval zvýšenou pozornost právě uvedeným, resp. jiným (veškerým) dostupným možnostem prověření svého smluvního partnera (dopravce).¹²⁴

Odpovědnost zasílatele za škodu může být dána též v případě porušení jeho (sjednané) **povinnosti pojistit zásilku**. Zrušený obchodní zákoník tuto povinnost zakotvil v § 603 odst. 3 ObchZ tak, že zasílatel je povinen zásilku pojistit, jen když to stanoví smlouva, stávající civilní kodex uvádí, že zasílatel má povinnost pojistit zásilku jen tehdy, bylo-li to ujednáno (srov. § 2475 věta druhá OZ), což je obsahově shodné. Tuto povinnost by tedy měla stanovit především samotná zasílatelská smlouva, nicméně není vyloučeno, aby takové ujednání osahovala i jiná smlouva uzavřená mezi stranami; nelze ji však založit jednostranným jednáním příkazce.¹²⁵ Neposkytne-li příkazce zasílateli všechny informace potřebné k pojištění zásilky, je zasílatel povinen v rámci své fiduciární povinnosti upozornit příkazce na nedostatečnost těchto informací (pokynů) a vyžádat si jejich doplnění.¹²⁶

---

¹²⁴ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 04. 2008, sp. zn. 1134/2006, ve které věci se žalovaný (zasílatel) bránil své odpovědnosti za škodu (způsobenou odcizením zásilky) tím, že k plnění svého závazku použil mezizasílatele, který prostřednictvím dopravní databanky vyhledal dopravce a toho i spolehlivě prověřil (mj. mu byl znám i na základě předchozí obchodní spolupráce). Nejvyšší soud však potvrdil předchozí opačné závěry soudů nižší instance, když uzavřel, že *žalovaný, kterému se přičítá jednání mezizasílatele, při plnění závazku sjednat způsob a podmínky přepravy nevynaložil potřebnou odbornou péči, je tento závěr správný a v souladu s hmotným právem. Ze zjištěného skutkového stavu je zřejmé, že mezizasílatel si počínal lehkomyšlně, pokud v době sjednávání smlouvy o přepravě věděl o tom, že osoba, která jedná za firmu D. (dopravce), vyřizuje tento obchodní případ z jiného telefonního (faxového) čísla, než měla firma D. a přitom si neověřil, zda tato osoba je oprávněna za tuto firmu jednat, popř. zda je vůbec jejím zaměstnancem, a to i za situace, kdy uvedená firma realizovala pro mezizasílatele přepravu pouze jednou v roce 1995 a nelze tedy mít za to, že firma dopravce mu byla známa, popř. že by mu byly známy osoby za ní jednající.*

¹²⁵ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 09. 2015, sp. zn. 23 Cdo 1993/2013, ve které věci se žalovaná zasílatelka bránila zejména tím, že povinnost sjednat pojištění zásilky nebyla součástí ujednání v zasílatelské smlouvě, byť vyplývala z předchozí komunikace stran. Dovolací soud poukázal na (správná) skutková zjištění soudů nižší instance a uzavřel, že žalovaná obstarala přepravu zásilky (čímž vznikla konkludentním způsobem zasílatelská smlouva) v době, kdy jí již byl znám požadavek žalobkyně (příkazce) k pojištění zásilky. Soud dále dovodil, že *žalovaná z předchozí komunikace věděla, že žalobkyně pojištění zásilky vyžaduje a žalovaná tento požadavek akceptovala – projev vůle – objednávka – směřoval k uzavření zasílatelské smlouvy za podmínek dříve dohodnutých v komunikaci s žalovanou, tedy včetně povinnosti žalované pojistit zásilku. Nad rámec uvedeného Nejvyšší soud dodal, že § 603 odst. 3 ObchZ nijak nebrání sjednat povinnost pojištění zásilky v jiné než v samotné zasílatelské smlouvě. Jde o projev principu autonomie vůle jako jednoho z principů soukromého práva, na nichž stojí obchodní zákoník. Smyslem ustanovení § 603 odst. 3 ObchZ je dispozitivní vyloučení toho, aby příkazce požadoval pojištění jednostranným úkonem – pokynem v rámci smlouvy ve smyslu § 602 odst. 1 ObchZ.*

¹²⁶ Srov. citované usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 09. 2015, sp. zn. 23 Cdo 1993/2013, v němž se uzavírá, že *zájmem příkazce, o kterém zasílatel (žalovaná) věděl, bylo sjednání pojištění zásilky. V případě, že žalovaná neznala všechny údaje nutné k uzavření pojistné smlouvy, tj. zejména cenu zásilky, měla jako zasílatelka žalobkyni na nedostatečnost podkladů upozornit a vyžádat si doplnění.*

Zasílatel bude odpovídat příkazci též v případě porušení **povinnosti zajistit včasné dodání zásilky příjemci**.¹²⁷

Konečně nelze nezmínit ustanovení § 2477 odst. 1 OZ, dle něhož podá zasílatel příkazci **zprávu o škodě**, která zásilce hrozí nebo na ní již vznikla, jakmile se o tom dozví. V případě nesplnění této povinnosti je zasílatel povinen nahradit příkazci škodu tím způsobenou.¹²⁸ Hrozí-li na zásilce bezprostředně podstatná škoda a nemůže-li si zasílatel včas vyžádat pokyny od příkazce, nebo tento s nimi prodlévá, má zasílatel právo zásilku prodat (přitom se obdobně použijí ustanovení § 2126 a 2127 OZ, tzn. svépomocný prodej dle kupní smlouvy).

I **německý obchodní zákoník** zakládá odpovědnost zasílatele za škodu vzniklou nikoliv na převzaté zásilce (její ztrátou či poškozením), nýbrž v důsledku porušení jeho smluvních povinností zorganizovat přepravu dle § 454 HGB (srov. § 461 odst. 2 HGB). Nicméně i v rámci této odpovědnosti může zasílatel odpovídat za škodu vzniklou na zásilce během prováděné přepravy, nemůže-li tuto škodu uhradit zasílatelem nesprávně zvolený dopravce.¹²⁹ Tato odpovědnost je koncipována s presumovaným zaviněním, kterou domněnku může zasílatel vyvrátit, prokáže-li že škodu nebylo lze odvrátit ani při vynaložení péče řádného obchodníka (*die Sorgfalt eines ordentlichen Kaufmanns*).¹³⁰ Zasílatelova odpovědnost není zákonem limitována, není však vyloučeno omezení smluvní, resp. prostřednictvím obchodních podmínek, není-li stranou zasílatelské smlouvy spotřebitel (srov. 466 odst. 1 HGB).

1.4.3. Odpovědnost zasílatele „coby“ dopravce

V níže uvedených případech dochází ke změně odpovědnostního režimu zasílatele tak, že odpovídá i za ztrátu či poškození zásilky, popř. za jiné škody, pokud tyto **škody vznikly při samotném provádění přepravy**.

---

¹²⁷ Nárokem příkazce vůči zasílateli na náhradu škody za pozdní dodání zásilky se zabýval Nejvyšší soud ČR např. ve svém rozsudku ze dne 17. 02. 2005, sp. zn. 32 Odo 361/2004.

¹²⁸ Srov. Sběrka rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu z r. 1918 – 1938 (tzv. sbírka „Vážný“) č. 4955 z r. 1925, kde se uzavírá, že *zasílatel je povinen příkazci k náhradě škody, neoznámil-li mu, že předmět, dopravovaný na veletrh, byl poškozen, bezodkladně poté, kdy to zjistil*.

¹²⁹ HEIDEL, T., SCHALL, A. *Handelsgesetzbuch. Handkommentar*. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2011, 2543 s.

¹³⁰ GLANEGGER, P., GÜROFF, G., KIRNBERGER, CH., KUSTERER, S., PEUKER, M., RUß, W., SELDER, J., STUHLFELNER, U. *Handelsgesetzbuch. Heidelberger Kommentar*. Heidelberg: C. F. Müller Verlag, 2002, 1059 s.

Prvním případem je již výše zmíněný **tzv. samovstup zasílatele**, tzn. situace, kdy zasílatel sám provede přepravu, kterou má pouze obstarat. Je irelevantní, zda tak učiní jako „pravý“ dopravce vlastními prostředky (vozový park, řidiči atd.), anebo využitím poddopravce, tedy uzavřením přepravní smlouvy s jiným dopravcem vlastním jménem a na vlastní účet. Samovstup zasílatele do práv dopravce bude jistě představovat případ „chtěného“ neboli úmyslného převzetí dopravcoví odpovědnosti, na který bude, resp. měl by být zasílatel „coby“ dopravce připraven (např. sjednáním správného pojištění odpovědnosti za škodu). Zákon však předvídá i možnost neúmyslného převzetí odpovědnosti dopravce zasílatel, která pro něj může mít velmi negativní důsledky (a potažmo i pro příkazce, příjemce či jinou osobu uplatňující nárok na náhradu škody).

1.4.3.1. Neoznámení osoby dopravce

Jelikož je zasílatelská smlouva *species* smlouvy komisionářské, bude se na závazek jí založený subsidiárně vztahovat též ustanovení § 2460 a § 2461 OZ, podle nichž je komisionář (zasílatel) povinen zpravit svého komitenta (příkazce) o každé okolnosti, která může mít vliv na změnu jeho příkazu a současně ho informovat o plnění příkazu. Pokud však ve zprávě o provedení příkazu (obstarání přepravy) **neuvede osobu**, se kterou na účet komitenta (příkazce) uzavřel prováděcí (přepravní) smlouvu, může tento uplatnit svá práva proti samotnému komisionáři (zasílateli) jako závázanému z této smlouvy. Soudní judikatura¹³¹ zcela konstantě potvrdila, že daná

---

¹³¹ Poprvé se touto otázkou zabýval Nejvyšší soud ČR ve svém rozsudku ze dne 26. 09. 2007, sp. zn. 32 Odo 1254/2005, v němž nejprve potvrdil správnost závěrů nižších soudů ohledně povahy závazkového vztahu (zasílatelská smlouva), přičemž dále dovodil, že v *případě zasílatelské smlouvy se aplikuje i ustanovení § 584 odst. 2 ObchZ. Podpůrným použitím ustanovení o smlouvě komisionářské ve smyslu ustanovení § 609 ObchZ je třeba rozumět použití v případě, že ustanovení o smlouvě zasílatelské určitou otázkou neupravují. Obchodní zákoník v ustanovení § 607 odst. 3 upravuje, že příkazce je povinen zaplatit zasílateli úplatu a vzniklé náklady bez zbytečného odkladu poté, kdy zasílatel zajistil obstarání přepravy uzavřením potřebných smluv s dopravci, popřípadě mezi zasílateli a podal o tom zprávu příkazci. Obchodní zákoník v tomto ustanovení podpůrně upravuje vznik nároku na zaplacení úplaty zasílateli a její splatnost. Obchodní zákoník v ustanovení § 607 odst. 3 ObchZ neupravuje obsah této zprávy a důsledky nepodání této zprávy (kromě otázky vzniku práva na úplatu zasílatele a její splatnosti). Není žádného důvodu, proč by podpůrné použití ustanovení § 584 odst. 2 ObchZ mělo být pro vztah ze zasílatelské smlouvy vyloučeno. Význam splnění této povinnosti (přičemž pro její splnění není předepsána forma) se projevil i v daném případě, kdy v přepravním listu nebyl dopravce jednoznačně označen. V případě tohoto zákonného samovstupu pak ve vnitrostátní silniční nákladní přepravě vstupuje zasílatel do postavení dopravce.*

ustanovení dopadají i na zasílatelskou smlouvu.¹³² Touto konstrukcí tedy zasílatel (neúmyslně) převezme dopravcovu odpovědnost za škodu vzniklou na zásilce při provádění přepravy.

Sporný však může být okamžik, do kdy (v jaké lhůtě) je zasílatel povinen označit osobu dopravce, a tudíž jestli se tak může stát teprve po vzniku škodné události. Informační povinnost zasílatele, jakožto obstaravatele záležitosti příkazce (přepravy věci), je bezpochyby zcela logická a legitimní. Příkazce by měl mít vědomost o stavu obstarávání, resp. provádění jím požadované přepravy, a to zejména informace o tom, jaký dopravce bude zásilku doručovat,¹³³ kdy bude přeprava zahájena a kdy lze očekávat její dodání. Stejně důvodná je povinnost zasílatele podat příkazci zprávu o provedení příkazu (přepravy), a to bezprostředně poté, co zásilka dorazila do místa určení. Nicméně nemusí být nutně k tíži zasílatele, že teprve v této zprávě označí osobu dopravce, a to i za situace, kdy současně (touto zprávou) sděluje svému příkazci vznik škody na zásilce (případ, kdy zásilka dorazí do místa určení, nicméně poškozená, které poškození je znatelné teprve při jejím dodání).

Aplikační praxi však lze jistě doporučit důsledné dodržování informační povinnosti zasílatele, včetně stěžejního sdělení osoby dopravce, a to bezprostředně poté, co bude uzavřena přepravní smlouva, resp. dopravce převezme zásilku k přepravě.

1.4.3.2. Nevymáhání splnění povinnosti

Na zasílatelskou smlouvu se podpůrně aplikuje též ustanovení § 2466 OZ, dle kterého je zasílatel (komisionář) povinen **vymáhat vlastním jménem, avšak na účet příkazce (komitenta), splnění povinnosti dopravce** (třetí osoby) z přepravní smlouvy,

---

¹³² K uvedeným závěrům se Nejvyšší soud ČR opětovně přihlásil v řadě pozdějších rozhodnutí, a to např. v usnesení ze dne 30. 04. 2008, sp. zn. 32 Odo 1134/2006, v rozsudku ze dne 26. 11. 2007, sp. zn. 32 Odo 348/2007, v rozsudku ze dne 29. 04. 2008, sp. zn. 32 Cdo 1000/2007, v rozsudku ze dne 27. 06. 2012, sp. zn. 23 Cdo 3377/2010, v usnesení ze dne 25. 06. 2014, sp. zn. 23 Cdo 1914/2013.

¹³³ Požadavek určitosti oznámení osoby dopravce řešil Nejvyšší soud ČR ve svém usnesení ze dne 25. 06. 2014, sp. zn. 23 Cdo 1914/2013. Dovolatel (žalobce, příkazce) namítal, že žalovaná (zasílatel „coby“ dopravce) porušila svou informační povinnost sdělit mu osobu dopravce, když na *pro forma* faktuře a nečitelném nákladním listě uvedla pouze „ARAMEX“. Nejvyšší soud uznal důvodnost této námitky, když uzavřel, že z *neúplného označení dopravce nevyplývá, zda jde o osobu českou nebo zahraniční, zda jde o osobu právnickou nebo fyzickou, a dokonce ani to, zda jde vůbec o označení jednoho právního subjektu nebo např. jen o ochrannou známku či jiný obdobný předmět průmyslového vlastnictví využívaný k označování více osob – členů koncernu. Takové označení nelze považovat za dostačující ke splnění informační povinnosti dle § 584 ObchZ, neboť je natolik neurčité, že ani s použitím výkladových pravidel § 266 ObchZ nemohl žalobce určit, o jakou osobu přesně jde.*

jež byla uzavřena mezi ním a zasílatelem za účelem plnění jeho závazku ze zasílatelské smlouvy. Bude-li tato povinnost dopravce (z přepravní smlouvy) představovat povinnost nahradit škodu vzniklou na zásilce při provádění přepravy a bude-li ze strany zasílatele porušena tomu odpovídající povinnost ze zasílatelské smlouvy vymocit tento škodový nárok na dopravci,¹³⁴ dojde rovněž k situaci, že zasílatel bude *de facto* hradit škodu vzniklou na zásilce během provádění přepravy. Pochopitelně se tak nebude dít na bázi ustanovení § 2566 OZ, nýbrž na základě § 2913 OZ (porušení smluvní povinnosti).¹³⁵

Jak bylo naznačeno, další zákonem předpokládanou alternativou, jak může přímo příkazce vymáhat splnění povinností z přepravní smlouvy uzavřené mezi zasílatelem (odesílatelem) a dopravcem (vč. povinnosti nahradit škodu vzniklou na zásilce během provádění přepravy), je **postoupení tomu odpovídajícího práva** (pohledávky) ze strany zasílatele. Zákon (§ 2466 OZ) k takovému postoupení vyžaduje *expressis verbis* souhlas příkazce, což je zjevně obsoletní, neboť taková cese může být v mezích § 1879 a násl. OZ učiněna jen na základě smlouvy (o postoupení pohledávky), která samozřejmě, jakožto dvoustranné právní jednání, vyžaduje shodný projev vůle obou stran, tj. zasílatele jako postupitele a příkazce jako postupníka.

1.4.3.3. Přejímací sazba a sběrná služba

Našemu právnímu prostředí (s důsledky dovozovanými německou právní úpravou) jsou neznámé další dva možné případy zákonného převzetí odpovědnosti dopravce zasílatelem, a sice tzv. **přejímací** neboli **pevná sazba** (*Spedition zu festen Kosten*) a **sběrná služba** (*Sammelladung*).

První případem je **tzv. přejímací či pevná sazba**, tzn. případ, kdy zasílatel nerozlišuje zvlášť odměnu za obstarání přepravy a přepravné (odměnu za provedení

---

¹³⁴ Nesplnění této povinnosti se projeví zásadně tím, že nárok nebude včas uplatněn, čímž dojde k jeho promlčení.

¹³⁵ Uvedené závěry dovodil Nejvyšší soud ČR v rozsudku ze dne 26. 11. 2007, sp. zn. 32 Odo 348/2007, když potvrdil správnost úvah odvolacího soudu o tom, že *žalovaný (zasílatel) nesplnil povinnost stanovenou v § 609 a § 586 ObchZ, spočívající ve vymáhání škody na dopravci, žalobkyni (příkazci) ani s jejím souhlasem nepostoupil pohledávku vzniklou z porušení povinnosti z přepravní smlouvy, čímž způsobil, že náhrada škody nebyla uspokojena a je za toto porušení žalobkyni odpovědný*. V této věci však Nejvyšší soud ČR (stejně jako soudy nižších instancí) aplikoval též svůj právní názor na odpovědnost „zasílatele coby dopravce“, založený na nepodání zprávy zasílatelem příkazci a neoznačení osoby dopravce (srov. rozsudek ze dne 26. 09. 2007, sp. zn. 32 Odo 1254/2005).

přepravy), resp. případné další náklady s přepravou spojené (srov. § 459 HGB). O spedici za pevnou sazbu lze tedy hovořit v případech, kdy je zasílatel sice smluvně zavázán pouze k obstarání přepravy, nerozlišuje však svoji zasílatelskou odměnu a náklady (na účet příkazce) obstarané přepravy včetně nákladů případných dalších s přepravou souvisejících služeb, které jsou takto paušalizovány celkovou úhrnnou částkou, a tudíž nejsou příkazci podány kontrolovatelným (přehledným) způsobem; pevná sazba je tak znakem ztráty obstaravatelského prvku v zasílatelské smlouvě.¹³⁶ Zasílatel nabývá práva a povinnosti dopravce bez ohledu na to, jestli přepravu provede sám (využitím svého práva samovstupu dle ustanovení § 458 HGB), anebo jejím provedením pověří třetí osobu (jiného dopravce).¹³⁷

Starší odborná literatura, bezpochyby vycházející z výše uvedených závěrů německé právní doktríny, spojovala sjednání tzv. přejímací (též pevné či paušální) sazby s nutností (možností) posoudit vzniklý zasílatelský závazkový vztah jako závazek přepravní. Bylo dovozováno, že právě oddělení odměny zasílatele od nároku na náhradu jím vynaložených nutných, užitečných a účelných nákladů, je znakem odlišujícím zasílatelskou smlouvu od smlouvy přepravní, neboť zasílatel je povinen náklady, které hodlá přeučtovat svému příkazci, specifikovat, zdůvodnit a doložit; v opačném případě není splněn jeden ze základních předpokladů zasílatelského vztahu, a to obstarání přepravy na účet příkazce.¹³⁸ Podobně lze poukázat i na další starší doktrinální výstupy, v nichž se uvádí, že v důsledku použití přejímací sazby může být v případě sporu mezi zasílatelem (dopravcem) a příkazcem (odesílatelem) rozšířena smluvní odpovědnost zasílatele i na vlastní provedení takto sjednané přepravy, tj. jde o určitou formu nedobrovolného převzetí této odpovědnosti zasílatelem; používání přejímacích sazeb je spojováno se vztahy vyplývajícími z přepravní smlouvy a ne ze smlouvy zasílatelské, čímž bývá zasílatel považován za dopravce, a to včetně posuzování rozsahu jeho odpovědnosti.¹³⁹

Uvedené doktrinální závěry však změnil svou nutnou ingerencí Nejvyšší soud ČR, a to konkrétně (poprvé) zajímavým a svými právními závěry velmi důležitým

---

¹³⁶ PASCHKE, M., FURNELL, W. *Transportrecht*. 1. vydání. Mnichov: Verlag C. H. Beck, 2011, 156 - 157 s.

¹³⁷ HEIDEL, T., SCHALL, A. *Handelsgesetzbuch. Handkommentar*. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2011, 2540 s.

¹³⁸ KOBLIHA, I. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. Praha: Linde Praha, a.s., 2006, 1361 s.

¹³⁹ NOVÁK, R. a kol. *Nákladní doprava a zasílatelství*. Praha: ASPI, 2005, 276 s.

rozsudkem ze dne 26. 03. 2008, sp. zn. 32 Odo 272/2006.¹⁴⁰ V dovolacím řízení byla předestřena dosud judikaturou neřešena otázka, jestli v případě, kdy zasílatel účtuje svou odměnu, přepravné a další náklady spojené s přepravou jednou fixní částkou, tzv. přejímací sazbou,¹⁴¹ vstupuje (zasílatel) do postavení dopravce a přejímá tak i jeho odpovědnost za škodu vzniklou na zásilce během provádění přepravy. Nejvyšší soud ČR v reakci na tuto námitku uzavřel, že z žádného ustanovení upravujícího zasílatelskou smlouvu nevyplývá, že by zasílatel v případě, že fakturuje služby spojené s obstaráním dopravy zboží tzv. přejímací sazbou, vstupoval do postavení dopravce. Tato skutečnost by mohla pouze sloužit jako důkaz při zjišťování charakteru smlouvy uzavřené mezi účastníky, resp. mohla by být pomůckou při výkladu uzavřené smlouvy.¹⁴² České právo tedy důsledně (bez dalšího) **nespojuje sjednání tzv. přejímací sazby s převzetím odpovědnosti dopravce** (zasílatelem), přejímací (pevná) sazba však může být jedním z faktorů, které budou v případě sporu rozhodovat o posouzení charakteru sjednaného závazku (zasílatelská, resp. přepravní smlouva).

---

¹⁴⁰ V projednávaném případě byl řešen nárok žalobkyně (příkazce) na náhradu škody představující vícenáklady [spotřební daň ve výši 7 413,82 GBP, jež musel zahraniční dodavatel žalobkyně zaplatit, neboť zboží (alkohol) se dostalo z režimu tranzitu do volného oběhu], které musela v důsledku odcizení zboží svému smluvnímu partnerovi (zahraničnímu dodavateli zboží – whisky, jako prodávajícímu), nad rámec škody vzniklé na zásilce, zaplatit. Již soud prvního stupně uzavřel, že mezi účastníky byla uzavřena zasílatelská smlouva, přičemž vyloučil odpovědnost žalované ve smyslu § 603 odst. 2 ObchZ (nyní § 2478 OZ), a to z důvodu, že žalovaná zásilku nepřevzala. Stejně tak vyloučil odpovědnost žalované ve smyslu obecných ustanovení obchodního zákoníku o náhradě škody. Odvolací soud potvrdil správnost těchto závěrů, a to jak ohledně povahy závazkového vztahu (zasílatelská smlouva), tak ohledně odpovědnosti žalované, kde však doplnil, že *nebyly naplněny dvě podmínky vzniku odpovědnosti zasílatele, a sice že musí jít o škodu na převzaté zásilce a škoda musí vzniknout při obstarávání přepravy. V této věci převzal zásilku k přepravě dopravce (Č. O. a.s.) a tvrzená škoda nevznikla při obstarávání přepravy, nýbrž při provádění samotné přepravy. Odvolací soud se ztotožnil i s dalším závěrem soudu prvního stupně, že žalobkyně neprokázala splnění předpokladů pro vznik odpovědnosti žalované za škodu podle § 373 a násl. ObchZ, popř. podle § 757 ObchZ.* Dovolací soud nejprve vyřešil (dále uvedeným způsobem) otázku sjednání tzv. přejímací sazby, nepřehlédl však, že tomu odpovídající námitka je spojena s námitkou, že žalovaná (zasílatel) vystupovala vůči žalobkyni jako dopravce, přičemž jí nikdy nesdělila, u kterého dopravce přepravu zajistila. Nejvyšší soud tak připomněl svůj nedávný rozsudek ze dne 26. září 2007, sp. zn. 32 Odo 1254/2005 a naznačil, že je třeba se touto námitkou zabývat (opětovně v prvním stupni řízení), neboť v takovém případě *se použije podpůrně ustanovení § 584 odst. 2 ObchZ, podle kterého ve zprávě komisionář (v dané věci žalovaná jako zasílatelka) označí osobu, s kterou smlouvu uzavřel. Jestliže tak neučiní, je komitent oprávněn vymáhat vůči komisionáři nárok na plnění závazku z této smlouvy. V takovém případě tedy zasílatel vstupuje do postavení dopravce. Žalobkyně by tudíž byla oprávněna vymáhat nároky z přepravní smlouvy vůči žalované.*

¹⁴¹ Zasílatel účtoval jednou částkou přepravné, svou odměnu a náklady tranzitního celního odbavení, i když v řízení namítal, že příkazci byla známa celková skladba odměny za zajištění a provedení přepravy, neboť mu sdělil, jaká je výše spediční odměny a jaká částka připadá na vyhotovení celních dokumentů.

¹⁴² K těmto závěrům se Nejvyšší soud ČR přihlásil v řadě pozdějších rozhodnutí. V rozsudku ze dne 09. 09. 2008, sp. zn. 32 Cdo 1365/2007, soud dodává, že *naš právní řád však pojem „prejímací sazba“ nezná a s jejím sjednáním takový důsledek (změna charakteru uzavřené zasílatelské smlouvy a převzetí dopravcoví odpovědnosti zasílatelem) nespojuje.*

Sběrná služba (*Sammelladung*) představuje případy plánované společné přepravy zásilek různých příkazců, tzn. je využívána zejm. při přepravě malých (kusových) zásilek. I v takovém případě je dle ustanovení § 460 HGB zasílatel odpovědný jako dopravce, tj. odpovídá i za případnou škodu vzniklou na zásilce při provádění přepravy.

1.4.3.4. Smluvní převzetí odpovědnosti

Od vykonání práva samovstupu zasílatele je potřeba odlišovat – i když praktické důsledky budou pochopitelně stejné – **smluvní převzetí odpovědnosti** dopravce zasílatelem.

1.5. Všeobecné obchodní (zasílatelské) podmínky

1.5.1. Mezinárodní a národní profesní sdružení

Konečně nelze nezmínit největší celosvětovou nevládní asociaci v oblasti přepravy, a sice **FIATA**.¹⁴³ FIATA byla založena dne 31. 05. 1926 ve Vídni a v současnosti zastupuje zájmy přibližně 40 000 zasílatelských a logistických firem, které sídlí ve více než 150 krajínách světa. Mezi základní cíle FIATA patří:

- spojovat zasílatelské odvětví v rámci celého světa,
- zastupovat, propagovat a chránit zájmy tohoto oboru formou poradní a expertní účasti na jednáních mezinárodních orgánů a organizací zabývajících se přepravou,
- seznamovat světový obchod, průmysl i veřejnost se zasílatelskými službami šířením informací a distribucí odborných publikací atd.,
- zlepšovat kvalitu zasílatelských služeb rozvojem a propagací jednotných zasílatelských dokumentů, standardizovaných obchodních podmínek atd.,

---

¹⁴³ Francouzsky „*Fédération Internationale des Associations de Transitaires et Assimilés*“, anglicky „*International Federation of Freight Forwarders Associations*“, německy „*Internationale Föderation der Spediteurorganisationen*“

- pomáhat zasílatelům odborným vzděláváním, při problémech s pojištěním odpovědnosti či používání nástrojů pro elektronický obchod včetně elektronické výměny informací.¹⁴⁴

Na evropské úrovni plní obdobnou úlohu zasílatelské asociace **Evropská organizace pro spedici a logistiku**, tedy *European association for forwarding, transport, logistics and customs services* (CLECAT), založená v r. 1958 a sídlící v Bruselu.

V České republice plní úkol profesního a zájmového sdružení zasílatelských firem **Svaz spedice a logistiky ČR**, který je řádným členem FIATA již od r. 1992 (v tomto roce se tehdy ještě Svaz spedice a skladování CS stal členem této mezinárodní asociace na jejím kongresu ve Florencii). Významným počinem Svazu spedice a logistiky ČR, co se týče možné přímého zásahu do oblasti soukromého (smluvního) práva, je vydání a aktualizace všeobecných obchodních podmínek, na které v praxi mnozí zasílatelé odkazují, čímž se tyto podmínky stávají součástí příslušné smluvní dokumentace zasílatelského závazku.

1.5.2. Zasílatelské podmínky

V praxi se tedy lze často setkat s případy, kdy zasílatelé při sjednávání a uzavírání zasílatelských smluv odkazují na různé **všeobecné obchodní podmínky**, resp. tyto ke smlouvám přikládají jako její nedílnou součást. Může se jednat o „vlastní“ obchodní, resp. smluvní podmínky vypracované konkrétním zasílatelem, anebo např. všeobecné zasílatelské podmínky Svazu spedice a logistiky ČR. Již starší odborná literatura doporučovala, aby se zasílatel nespokojil jen se stručnou právní úpravou zasílatelské smlouvy (podle obchodního zákoníku), nýbrž použil např. Všeobecné zasílatelské podmínky Svazu spedice a logistiky ČR, případně si vypracoval vlastní zasílatelské podmínky, jež budou odpovídat konkrétním potřebám s ohledem na návaznost uzavření příslušných smluv o přepravě věci a dalších smluv, které

---

¹⁴⁴ K tomu srov. informace na oficiální internetové stránce FIATA, dostupné online zde: <https://fiata.com/about-fiata.html>

s přepravou souvisejí (např. smlouvy o skladování, smlouvy komisionářské či mandátní při zastoupení v celním řízení apod.).¹⁴⁵

Definici (všeobecných) obchodních podmínek civilní kodex neskýtá, přestože s tímto pojmem na mnoha místech pracuje.¹⁴⁶ Nicméně Principy mezinárodních obchodních smluv – UNIDROIT – ve svém čl. 2.1.19 stanovují, že obchodními podmínkami rozumíme ustanovení, která jsou předem připravena jednou ze stran za účelem generálního a opakovaného použití a jsou použita bez projednání s druhou stranou.¹⁴⁷

„Obecná“ možnost určit část obsahu smlouvy obchodními podmínkami plyne z ustanovení § 1751 odst. 1 OZ, dle kterého musí být tyto podmínky připojeny k nabídce (návrhu na uzavření smlouvy) anebo musí být stranám (jinak) známy. Dále platí, že případná odchylná ujednání v samotné smlouvě mají před zněním obchodních podmínek přednost. V případech smluvního styku mezi podnikateli však občanský zákoník počítá i s možností využití obchodních podmínek vypracovaných odbornými nebo zájmovými organizacemi, když navíc stačí v rámci kontraktačního procesu na takovéto podmínky „pouze“ odkázat (srov. § 1751 odst. 3). Takovými obchodními podmínkami mohou být právě již zmíněné **všeobecné zasílatelské podmínky Svazu spedice a logistiky ČR**.¹⁴⁸

---

¹⁴⁵ MAREK, K. *K obchodním závazkovým vztahům*. Praha: Vysoká škola veřejné správy a mezinárodních vztahů v Praze, o.p.s., 2007, 172 s.

¹⁴⁶ DOHNAL, J., GALVAS, M., OLIVA, J. *Obchodní smlouvy*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, 56 s.

¹⁴⁷ Srov. UNIDROIT Principles on International Commercial Contracts 2010. International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT), s. 66. Dostupné online zde: <http://www.unidroit.org/english/principles/contracts/principles2010/integralversionprinciples2010-e.pdf>

¹⁴⁸ Všeobecné zasílatelské podmínky Svazu spedice a logistiky ČR jsou dostupné online zde <https://www.sslczech.cz/cz/dokumenty-ke-stazeni/>